

Parlamentul României
Senat

Comisia economică, industrii și servicii

Nr.XX/215/17.04.2019

RAPORT

Referitor la ancheta parlamentară privind investigația efectuată de Consiliul Concurenței, deschisă prin Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr.420/2008, și având ca obiect posibila încălcare a prevederilor art. 5 alin. (1) din Legea concurenței nr. 21/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 81 alin. (1)¹ din Tratatul de instituire a Comunității Europene de către întreprinderile active pe piața serviciilor bancare și interbancare din România

Comisia economică, industrii și servicii a Senatului a desfășurat o ancheta parlamentară privind investigația efectuată de Consiliul Concurenței deschisă prin ordinul nr. 420/29.10.2008 al președintelui Consiliului Concurenței având ca obiect posibila încălcare a prevederilor articolului 5 din Legea concurenței și ale art. 81 din Tratatul de instituire a comunității europene de către întreprinderile active pe piața serviciilor bancare și interbancare din România.

Cap.I –Informații generale privind ancheta desfășurată

Mandatul legal

Ancheta parlamentară a fost încuviințată în baza Hotărârii Senatului nr.4/2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.113 din 13 februarie 2019.

Obiectivele și mijloacele necesare desfășurării anchetei parlamentare

Scopul și obiectivele anchetei parlamentare, așa cum au fost aprobate prin Hotărârea Senatului nr. 4/2019, au fost: analizarea și clarificarea aspectelor cuprinse în raportul privind investigația realizată de Consiliului Concurenței, a elementelor care au stat la baza întocmirii acestuia, precum și a modului în care a fost dispusă închiderea investigației prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr.260/2013.

În ceea ce privește mijloacele prin care a fost realizată ancheta parlamentară, acestea au fost următoarele:

a) citarea, în vederea audierii a oricărui demnitar, funcționar sau a oricărui angajat al Consiliului Concurenței, care a fost implicat în realizarea investigației deschisă prin ordinul nr. 420/29.10.2008 al președintelui Consiliului Concurenței, având ca obiect posibila încălcare a prevederilor art. 5 din Legea concurenței și ale art. 81 din Tratatul de instituire a comunității europene, de către întreprinderile active pe piața serviciilor bancare și interbancare din România, fie a lucrat sau lucrează sau în cadrul Consiliului Concurenței ori a fost sau este membru în Plenul Consiliului Concurenței și care cunoaște fapte sau împrejurări în legătură cu obiectul cercetării ori care deține un mijloc de probă, aceștia fiind obligați să le aducă la cunoștință sau să le înfățișeze Comisiei la termenele stabilite. În acest sens este important de menționat faptul că, în conformitate cu art. 78 din Regulamentul Senatului, republicat, precum și în conformitate cu jurisprudența Curții Constituționale în domeniul anchetelor parlamentare, respectiv Decizia Nr. 430 din 21 iunie 2017, referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a dispozițiilor Hotărârii Parlamentului nr.38/2017 privind modificarea și completarea art.9 din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului, persoanele citate sunt obligate să se prezinte în fața comisiilor;

b) citarea, în vederea audierii a oricărui demnitar, funcționar, sau oricărei persoane implicate în investigația derulată de către Conciliul Concurenței pe piața serviciilor bancare și interbancare din România, prin prisma calității deținute în perioada 2008-2011, de trezorier la una dintre băncile investigate ori angajat al uneia dintre băncile implicate în procedura de Fixing, indiferent de funcția pe care o deține la momentul derulării anchetei parlamentare. În acest sens este important de menționat faptul că, în cazul persoanelor care dețin funcții publice, în conformitate cu art. 78 din Regulamentul Senatului, republicat, precum și în conformitate cu jurisprudența Curții Constituționale în domeniul anchetelor parlamentare, respectiv Decizia Nr. 430 din 21 iunie 2017, referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a dispozițiilor Hotărârii Parlamentului nr.38/2017 privind modificarea și completarea art.9 din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului, persoanele citate sunt obligate să se prezinte în fața comisiilor;

c) invitarea oricărei alte persoane care poate avea cunoștință despre o faptă sau o împrejurare care să servească la aflarea adevărului în cauză;

d) solicitarea de informații de la Consiliul Concurenței, instituție care, în conformitate cu prevederile legii, este obligată să răspundă în termenele stabilite de comisie;

e) solicitarea oricăror documente considerate utile și care să servească aflării adevărului în cauză, respectiv: rapoarte, contrarapoarte, puncte de vedere consultative, procese verbale întocmite în cadrul ședințelor Plenului Consiliului Concurenței, înregistrări audio-video ale ședințelor Plenului Consiliului Concurenței în care s-a decis închiderea investigației precum și orice alte documente necesare finalizării anchetei parlamentare, aceste înscrisuri putând fi transmise Comisiei atât în format electronic, cât și pe suport hârtie.

f) În ciuda invitațiilor repetate de a participa la audierile din cadrul anchetei parlamentare desfășurate de Comisia economică, industriei și servicii *privind investigația efectuată de Consiliul Concurenței, deschisă prin Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr.420/2008, și având ca obiect posibila încălcare a prevederilor art. 5 alin. (1) din Legea concurenței nr. 21/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 81 alin. (1)1 din Tratatul de instituire a Comunității Europene de către întreprinderile active pe piața serviciilor bancare și interbancare din România*, au existat persoane care au refuzat sistematic să participe, fără a comunica Comisiei care sunt considerentele avute în vedere în adoptarea acestei decizii. Pe cale de consecință, în vederea îndeplinirii obiectivelor anchetei parlamentare, cuprinse la art.2 din

Hotărârea Senatului nr.4/2019, membrii Comisiei economice, industrii și servicii au decis ca, în formularea concluziilor privind împrejurările și modul în care s-a închis investigația derulată de Consiliul Concurenței, să ia în considerare declarațiile publice ale respectivilor invitați, referitoare la comportamentul băncilor, cu potențial caracter anticoncurențial, din octombrie 2008.

În cadrul anchetei parlamentare, membrii Comisiei economice, industrii și servicii au solicitat Consiliului Concurenței o serie amplă de documente menită să servească aflării adevărului, după cum urmează:

Prin adresele: Nr.XX/75/15.02.2019, Nr.XX/90/19.02.2019, Nr.XX/96/21.02.2019, Nr.XX/105/25.02.2019, Nr. XX/118/27.02.2019, Nr. XX/134/07.03.2019, Comisia economică, industrii și servicii a solicitat: forma integrală a Raportului investigației efectuate de Consiliul Concurenței pe piața serviciilor bancare și interbancare, punctele de vedere consultative referitoare la raport, orice alt raport, contra-raport sau opinie separată întocmite în legătură cu investigația respectivă, precum și înregistrarea audio-video aferentă ședinței în care Plenul autorității de concurență a decis închiderea investigației, însoțită de minută și de procesul verbal; Regulamentul de organizare, funcționare și procedură al Consiliului Concurenței, în forma aflată în vigoare la momentul deschiderii investigației, respectiv la momentul închiderii acesteia, precum și statul de funcții al Consiliului Concurenței; documentele care atestă consultarea Comisiei Europene privind investigația efectuată de Consiliul Concurenței, precum și componența echipei de investigație responsabilă cu redactarea raportului inițial, respectiv componența celor două Grupuri de interconsultare, însărcinate cu formularea celor două Puncte de vedere consultative referitoare la Raportul privind investigația Consiliului Concurenței declanșată pe 29 octombrie 2008 pe piața produselor și serviciilor bancare și interbancare; înregistrarea audio video a ședințelor Plenului Consiliului Concurenței, desfășurate în data de 10 decembrie 2012, respectiv în data de 9 aprilie 2013.

Acestor solicitări, Consiliul Concurenței a răspuns selectiv, furnizând parțial și cu depășirea termenelor prevăzute în conținutul adreselor de solicitare, documentele relevante pentru buna desfășurare a anchetei. Concret, Consiliul Concurenței a transmis: forma integrală a Raportului de investigație, Regulamentul de organizare, funcționare și procedură al Consiliului Concurenței, în forma aflată în vigoare la momentul deschiderii investigației, respectiv la

momentul închiderii acesteia, Punctul de vedere al Direcției Juridic Contencios nr. DJC/320/01.08.2011, Punctul de vedere al Grupului de inter-consultare 1 nr. DS/1019/17.10.2011, Punctul de vedere al Grupului de inter-consultare 2 nr. BMC/10350/21.09.2012, Raportul privind investigația Consiliului Concurenței declanșată pe 29 octombrie 2008 pe piața produselor și serviciilor bancare și interbancare întocmit de Cornoiu Jitărășu Nathaniel, inspector de concurență asistent în cadrul Direcției Cercetare și Sinteze, Raportul Comisiei de disciplină din cadrul Consiliului Concurenței cu nr. CD-XV-77/09.04.2013 referitor la soluționarea sesizării înregistrată cu nr. BMC-892/01.02.2013, formulate de către Președintele Consiliului Concurenței, domnul Bogdan Chirițoiu, minuta ședinței de deliberare din 09.04.2013 privind investigația deschisă prin Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr. 420/2008, Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr. 665/19.08.2011 de constituire a Grupului de inter-consultare 1, Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr. 866/19.07.2012 de constituire a Grupului de inter-consultare 2, Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr.545/29.10.2010 privind numirea raportorului, Hotărârile vicepreședintelui Consiliului Concurenței nr. 412/05.11.2008 și nr 43/01.09.2009 privind componența echipei de investigație, fișa de caz comunicată Comisiei Europene în aplicație securizată, rezumatul în engleză al raportului de investigație transmis Comisiei Europene la data de 17.08.2012 (marcat pentru confidențialitate).

Raportul a fost redactat în baza constatărilor, concluziilor și recomandărilor rezultate în urma audierilor desfășurate la Parlamentul României, în perioada 26 februarie – 19 martie 2019, precum și ca urmare a studierii documentelor solicitate și transmise de către Consiliul Concurenței, referitoare la investigația desfășurată de Consiliul Concurenței pe piața serviciilor bancare și interbancare din România, în perioada 2008-2011.

Comisia economică, industriei și servicii s-a întrunit în ședințe în perioada 26 februarie – 2 aprilie 2019 (ultima sesiune de audierii fiind desfășurată la data de 19 martie) și a procedat la audierea reprezentanților Consiliului Concurenței, precum și a persoanelor implicate în investigație, prin prisma calității deținute la momentul investigației, indiferent de funcția pe care o dețin la momentul desfășurării anchetei parlamentare. În formularea concluziilor anchetei parlamentare, Comisia economică, industriei și servicii a analizat declarațiile martorilor audiați, documentele transmise de Consiliul Concurenței precum și documentele prezentate și depuse la Comisie de persoanele audiate, un rol important având analiza comparativă a documentelor cheie ale investigației: raportul întocmit

de Consiliul Concurenței la finalizarea investigației, contra-raportul întocmit de Nathaniel Cornoiu, unul dintre membrii primului Grup de inter-consultare, precum și cele două Puncte de vedere consultative întocmite de cele două Grupuri de inter-consultare numite prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr.665/19.08.2011, respectiv Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr.866/19.07.2012.

Cap.II – Puncte de vedere exprimate în cadrul audierilor din Comisie

La audierile desfășurate de Comisia economică, industriei și servicii au fost invitați reprezentanți ai Consiliului Concurenței, respectiv inspectorii de concurență ce au făcut parte din echipa de investigație și din cele două Grupuri de inter-consultare, membri ai Plenului Consiliului din anul 2011, atunci când s-a votat închiderea investigației, membri Comisiei de disciplină care a i-a verificat pe inspectorii de concurență precum și președintele Consiliului Concurenței, Bogdan Chirițoiu. Totodată, la audieri au fost invitați trezorerii celor 10 bănci implicate în procedura de Fixing, reprezentanții BNR implicați în investigația derulată de Consiliul Concurenței pe piața serviciilor bancare și inter-bancare în perioada 2008-2011, precum și dealerii angajați ai băncilor verificate, care opereau pe platforma Reuters.

Așadar, la audierile Comisiei economice, industriei și servicii au fost invitate următoarele persoane:

1. Bogdan Chirițoiu- Președinte al Consiliului Concurenței/ prezent în prima ședință a anchetei parlamentare;
2. Vasile Șeclaman- Secretar General al Consiliului Concurenței la momentul deschiderii investigației/ prezent în cea de-a 2-a ședință a anchetei parlamentare;
3. Dan Ionescu- fost membru al Plenului Consiliului Concurenței la momentul închiderii investigației (2011)/ prezent în cea de-a 2-a ședință a anchetei parlamentare;
4. Otilian Neagoe - fost membru al Plenului Consiliului Concurenței la momentul închiderii investigației (2011)/ aflat în concediu medical, nu a participat la audieri;

5. Laszlo Gyerko- fost membru al Plenului Consiliului Concurenței la momentul închiderii investigației (2011)/ prezent în cea de-a 2-a ședință a anchetei parlamentare;
6. Nathaniel Cornoiu Jitărășu- inspector de concurență, membru în primul grup de inter-consultare/ prezent la audierile din data de 5 martie 2019;
7. Alina Lăpădat – membru în echipa de investigație/prezentă la audierile din data de 5 martie 2019;
8. Marian Ivan- membru în echipa de investigație/prezent la audierile din data de 5 martie 2019;
9. Irina Popovici- membru în echipa de investigație/prezentă la audierile din data de 5 martie 2019;
10. Iulia Desculțu-inspector de concurență, membru în cel de-al doilea Grup de inter-consultare/prezentă în ședința din data de 19 martie 2019;
11. Oana Neg- inspector de concurență, membru în cel de-al doilea Grup de inter-consultare/ prezentă în ședința din data de 19 martie 2019;
12. Dan Pencu- inspector de concurență, membru în comisia de disciplină/ prezent în ședința din data de 19 martie 2019;
13. Irina Petho- fost inspector de concurență, membru în echipa de investigație/nu a participat la audieri, deși a fost invitată la ședința din data de 19 martie 2019;
14. Mona Banu- fost inspector de concurență, raportor al echipei de investigație, membru al primului Grup de inter-consultare/ nu a participat la audieri deși a fost invitată în ședința din 19 martie 2019;
15. Florin Cîțu- trezorier/ nu a participat la audieri deși a fost invitat pentru a fi prezent la ședințele din data de 26 februarie, 12 martie, 19 martie;
16. Cristian Sporiș –trezorier/ nu a participat la audieri;
17. Bogdan Mihoc – trezorier/ nu a participat la audieri;
18. Lucian Isar- trezorier/ a participat la audierile din 19 martie;
19. Eugen Cîrstea –trezorier/ a participat la audierile din 12 martie;
20. Roxana Moldovan-trezorier/ nu a participat la audieri;
21. Luminița Runcan-trezorier/ nu a participat la audieri;
22. Cosmin Bucur-trezorier/ nu a participat la audieri;

23. Șerban Matei- director Direcția Relații Internaționale/ nu a participat participat la audieri deși a fost invitat la ședințele din data de 19 martie, 26 martie și 2 aprilie;

24. Nicolae Cintează- director Direcția de Supraveghere din BNR/ nu a participat la audieri deși a fost invitat la ședințele din data de 26 februarie, 19 martie, 26 martie și 2 aprilie;

În cadrul fiecărei ședințe au fost organizate sesiuni de întrebări care au fost adresate participanților, fie în ședințe publice, fie, la solicitarea martorilor audiați, în ședințe secrete, solicitarea acestora fiind aprobată prin vot de membrii Comisiei economice, industriei și servicii.

I. Cronologia momentelor în cadrul investigației, așa cum rezultă acestea din documentele oficiale ale Consiliului Concurenței predate la Comisia economică, industriei și servicii în cadrul anchetei parlamentare

29 octombrie 2008- Declanșarea investigației pe piața serviciilor bancare și interbancare din România prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 420/29.10.2008

30 octombrie 2008- Inspecția inopinată realizată la sediul băncilor;

18.07. 2011- Raportul investigației este predat la Direcția Juridic-Contencios;

1.08.2011- Punctul de vedere al Direcției Juridic-Contencios;

19.08.2011- Constituirea primului Grup de inter-consultare;

14.10.2011- Predarea primului punct de vedere consultativ;

23.11.2011 - Nathaniel Cornoșiu finalizează contra-raportul, pe care îl predă personal conducătorului instituției, Bogdan Chirițoiu;

5.07.2012 - la mai bine de 7 luni de la data la care intrase în posesia lui, Președintele Consiliului Concurenței, Bogdan Chirițoiu, dispune verbal punerea la dispoziția echipei de investigație și a Grupului de inter-consultare a textului contra-raportului;

19.07.2012 - Constituirea celui de-al doilea grup de inter-consultare;

21.09.2012 -Predarea celui de-al doilea punct de vedere consultativ;

27.11.2012- Prima prezentare în Plen a Raportului de investigație;

10.12.2012- A doua prezentare în Plen a Raportului de investigație

01.02.2013 - Președintele Consiliului Concurenței sesizează Comisia de disciplină, prin adresa nr. BMC 892/01.02.2013, înregistrată de Comisia de disciplină cu nr. CD XV – 1/01.02.2013, având ca obiect fapte calificate ca posibile abateri disciplinare;

9.04.2013- Comisia de disciplină prezintă Raportul final cu propunerea de clasare a sesizării. Deși competența acestei Comisii nu viza fondul problemelor expuse de contra-raport, în aceeași zi Plenul Consiliului deliberază pe Raportul referitor la investigația nr. 420/2008, și decide aprobarea lui în forma prezentată, adică închiderea investigației.

23.05.2013- Ordinul nr. 260 al Președintelui Consiliului Concurenței, referitor la închiderea investigației.

II. Evoluția componenței echipei de investigație, membrii grupurilor de inter-consultare și echipa de inspecție de la sediul băncii Unicredit.

Mona Banu- 29.10.2008-29.10.2010 – Raportor prin Ordinul nr 420/2008

Irina Popovici: 05.11.2008-29.10.2010 – membru în echipa de investigație (Hotărârea 412/5.11.2008)

Alina Lapadat: 05.11.2008- membru în echipa de investigație (Hotărârea 412/5.11.2008)

Marian Ivan: 05.11.2008 - membru în echipa de investigație (Hotărârea 412/5.11.2008)

Irina Petho: 05.11.2008 – membru în echipa de investigație (Hotărârea 412/5.11.2008)

Marinela Teodorescu: 05.11.2008 membru în echipa de investigație (Hotărârea 412/5.11.2008, Hotărârea ON 43/01.09.2009)

Paul Prisecaru: 05.11.2008 – 01.09.2009 membru în echipa de investigație (Hotărârea 412/5.11.2008, Hotărârea ON 43/01.09.2009)

III. Structura echipei de inspecție de la sediul băncii UniCredit

-Alexandru David

-Carmen Baltarescu

-Cristian Gavrilet

-Alina Lapadat

-Vlad Ionescu

IV. Structura grupului de analiză din cadrul Direcției Juridic-Contencios:

-Irina Petho

-Mona Banu

V. Structura primului grup de inter-consultare

-Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 665/19.08.2011

-Violeta Toader (DIE)

-Mona Banu (DJC)

-Nathaniel Cornoiu Jitărașu (DCS)

VI. Structura celui de-al doilea grup de inter-consultare

-Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 866/19.07.2012

-Daniela Papucu (DBC)

-Iulia Descultu (DJC)

-Oana Neg (DREC)

VII. Cronologia faptelor în cadrul investigației, așa cum rezultă acestea din documentele predate și din mărturiile persoanelor audiate în cadrul anchetei parlamentare

În vederea atingerii obiectivelor anchetei parlamentare, așa cum sunt enunțate la art. 2 al Hotărârii Biroului Permanent al Senatului nr 4/2019, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au audiat persoanele care au avut un rol important în desfășurarea investigației Consiliului Concurenței pe piața serviciilor bancare și interbancare, în perioada 2008-2011. Astfel, membrii echipei de investigație, care au redactat Raportul final, membrii celor două Grupuri de interconsultare, membrii Comisiei de disciplină ce au cercetat disciplinar echipa de investigație și Nathaniel Cornoiiu, autorul contra-raportului, au fost invitați să răspundă întrebărilor senatorilor, pentru a elucida împrejurările în care s-a desfășurat investigația. De asemenea, pentru a cerceta împrejurările în care a fost închisă investigația, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au decis să-i audieze pe membrii Plenului Consiliului Concurenței ce s-au pronunțat prin vot asupra Raportului, pe Secretarul General al Consiliului din acea perioadă și pe Președintele Consiliului, domnul Bogdan Chirițoiu. Totodată, pentru a avea o reprezentare reală și completă a tuturor elementelor ce au stat la baza investigației, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au hotărât să îi invite la audieri și pe trezorerii celor 10 bănci implicate în procedura de Fixing, precum și pe reprezentanții BNR ale căror nume apar în investigație: Șerban Matei și Nicolae Cintează.

În formularea concluziilor, membrii Comisiei economice au coroborat declarațiile martorilor cu informațiile din documentele transmise de către Consiliul Concurenței, identificându-se astfel o serie de inadvertențe, precum și contradicții în ceea ce privește declarațiile martorilor.

Bogdan Chirițoiu a fost audiat în cadrul primei ședințe din ancheta parlamentară, la data de 26 februarie 2019, în calitate de Președinte al Consiliului Concurenței în cea mai mare parte a desfășurării investigației, precum și la momentul închiderii acesteia. La începutul ședinței, președintele Daniel Zamfir, a prezentat procedura de desfășurare a audierii și a supus la vot

membrilor Comisiei dacă lucrările vor fi publice sau nu. În acest sens i s-a solicitat opinia și președintelui Consiliului Concurenței, Bogdan Chirițoiu, iar membrii Comisiei au votat, în unanimitate, cu 8 voturi pentru, ca ședința să fie publică. Bogdan Chirițoiu a venit însoțit de întreaga conducere actuală a Consiliului Concurenței, cu excepția a 2 membri aflați în concediu medical, menționând însă faptul că, la momentul deschiderii investigației, niciunul dintre cei prezenți în sală nu era membru în Plenul Consiliului Concurenței iar investigația a fost declanșată prin autosesizarea Consiliului, la inițiativa echipei de caz, care a aflat informații din presă.

Legat de contextul economic care a generat autosesizarea, Bogdan Chirițoiu a explicat că în octombrie 2008, pe fondul crizei globale, lucrurile au început să se precipite și în România: cursul se depreciază puternic, ROBOR-ul crește, se instalează panica în rândul autorităților române iar după trei zile intervine BNR-ul și plafonează indicele. Întrebarea care rămâne și care a făcut obiectul investigației a fost dacă acele trei zile de creștere accelerată a ROBOR au avut drept cauză evenimentele din piață sau au fost consecința unei înțelegeri ilegale între companii.

La momentul închiderii investigației, aprilie 2013, dintre cei prezenți în sală, erau membrii în Plenul Consiliului doar Bogdan Chirițoiu – președinte și Laszlo Gyerko – consilier de concurență. Discuțiile în cadrul audierii s-au concentrat în jurul modului în care a fost închisă investigația Consiliului Concurenței având ca obiect posibila încălcare a prevederilor art. 5 alin. (1) din Legea concurenței nr. 21/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 81 alin. (1) din Tratatul de instituire a Comunității Europene de către întreprinderile active pe piața serviciilor bancare și interbancare din România. Președintele Bogdan Chirițoiu a precizat că investigația s-a întins pe perioada de 4 ani și 7 luni, iar concluzia Raportului a fost că nu a existat un cartel pentru creșterea ROBOR în cele două săptămâni din 2008 pe care echipa de caz le-a analizat. Discuțiile ulterioare au avut ca obiect procedura regulamentară de desfășurare a investigației privind etapele parcurse până la emiterea Ordinului de închidere a investigației, și anume: autosesizarea echipei de caz și întocmirea raportului, analizarea raportului de către Direcția juridică a Consiliului Concurenței, crearea echipelor de inter-consultare și întocmirea celor două Puncte de vedere consultative, comunicarea cu Comisia Europeană și decizia Plenului Consiliului Concurenței, care teoretic are două opțiuni: acceptă raportul sau îl respinge în vederea transmiterii spre refacere, dar nu în sensul propunerii concrete de modificare a concluziei, ci cu recomandarea de a continua cercetările. De asemenea, președintele Consiliului Concurenței a precizat că s-a

consistuit și o Comisie de disciplină care nu a găsit dovezi privind încălcarea legislației. Concluzia Raportului investigației, finalizat în aprilie 2013, a fost că nu au existat dovezi care să ateste existența unui cartel în 2008, cu scopul creșterii ROBOR. Bogdan Chirițoiu a subliniat în fața membrilor Comisiei că echipa de caz este pe deplin independentă iar concluzia nesanționării băncilor a fost strict responsabilitatea lor, întrucât nimeni din cadrul Consiliului Concurenței nu poate interfera activității derulate de membrii echipei. Referitor la consultarea Comisiei Europene, Bogdan Chirițoiu a declarat că procedura impune anunțarea Comisiei și la deschiderea unui caz cu implicații majore, în care se verifică încălcarea TFUE, și la închiderea investigației, Consiliul neputând să aplice o sancțiune fără să primească validare de la Comisia Europeană. Cu toate acestea, întrebat dacă Comisiei i-au fost transmise toate documentele consultative întocmite, ori opinia separată scrisă de Nathaniel Cornoio, Bogdan Chirițoiu a confirmat că doar raportul investigației, cu soluția de nesanționare, a fost transmis Comisiei Europene.

Referitor la etapa procedurală în care draftul Raportului este transmis de echipa de investigație către Direcția Juridică a Consiliului, Președintele Chirițoiu a declarat în cadrul audierilor că Punctul de vedere al DJC este de regulă urmat de Plenul Consiliului, fiind rarisimă situația în care decizia Direcției Juridice referitoare la un raport să fie contrazisă de Plen.

Întrebat de președintele Daniel Zamfir de ce nu a considerat necesar să audieze părțile, având în vedere complexitatea investigației, Bogdan Chirițoiu a explicat că audierea părților se face doar în cazurile în care se propune sancționarea agenților economici, ori atunci când Consiliul a demarat investigația ca urmare a unei sesizări primite din partea unui terț.

În cadrul audierii, Bogdan Chirițoiu a explicat că există înțelegeri între bănci care pot fi permise de lege, întrucât, în interpretarea sa, Legea Concurenței nuanțează și interzice doar înțelegerile care produc un efect nociv pentru piață. În acest sens, Bogdan Chirițoiu a afirmat că, deși a constatat că BNR a intervenit în piață cu scopul de a menține ROBOR-ul la valori scăzute, nu acesta a fost obiectul investigației Consiliului, care s-a rezumat strict la a investiga dacă cele 10 bănci participante la Fixing au făcut o înțelegere de tip cartel cu scopul de a majora valorile indicelui ROBOR. În opinia lui Bogdan Chirițoiu faptul că BNR a intervenit să scadă nivelul ROBOR sub valorile dobânzii din extra-fixing a fost un lucru pozitiv. În interpretarea pe care Bogdan Chirițoiu a dat-o textului Legii concurenței, într-o situație ipotetică, dacă BNR ar

interveni să crească valoarea indicelui peste nivelul rezultat în piață, în extra-fixing, atunci ar fi o înțelegere care ar dăuna economiei, deci una interzisă de lege. Acesta a explicat și faptul că intervenția BNR în stabilirea indicelui ROBOR este una firească întrucât acesta este rolul unei Bănci Centrale: să reglementeze piața în perioadele de criză. **Faptul că în cele 3 zile analizate din octombrie 2008, nivelul ROBOR din Fixing era mult sub nivelul pieței este explicat de Bogdan Chirițoiu prin faptul că băncile resimțeau presiunea BNR, nu pentru că ar fi făcut o înțelegere cartelară.** Din punctul său de vedere, băncile nu au greșit cu nimic prin faptul că și-au ascultat reglementatorul, ținând nivelul ROBOR-ului mai jos decât valorile pe care piața le dădea în extra-fixing.

În declarația sa, Bogdan Chirițoiu explică că mail-ul transmis de Florin Cîțu, în care propunea o întâlnire cu trezorerii, nefiind de acord cu intervenția BNR de plafonare a ROBOR, a fost „o prostie spusă”, ce nu trebuie luată în considerare ca tentativă de înțelegere. În opinia Președintelui Consiliului Concurenței nici întâlnirea dintre trezoreri și reprezentanții BNR nu poate fi considerată ilegală iar băncile sunt nevinovate, fiind chemate de reglementator.

Referitor la modalitatea de calcul a ROBOR, prin raportare la cotații nu la tranzacții, Bogdan Chirițoiu este de acord că este chestionabilă decizia de a lega creditele în lei cu dobândă variabilă de un indicator superficial, mai ales că băncile tranzacționează cu precădere overnight. Acesta și-a argumentat opinia prin faptul că băncile cotează obligatoriu la trei luni deși de cele mai multe ori nu au nevoie să se împrumute la trei luni, de unde și lipsa tranzacțiilor efective la această perioadă.

Fiind rugat să explice procedura de constituire a Grupurilor de inter-consultare, Bogdan Chirițoiu a explicat cum s-a decis formarea lor. Întrucât primul Grup nu a avut o opinie unanimă, (unul dintre membri, Nathaniel Cornoș, a avut opinie separată față de ceilalți doi colegi, considerând greșite concluziile Raportului de investigație), președintele Consiliului a decis să formeze un al doilea Grup de inter-consultare, care, conform spuselor sale, a aprobat unanim concluziile Raportului de investigație. Totodată, pentru a clarifica acuzele formulate în contraraport a decis să sesizeze Comisia de disciplină pentru a investiga eventuale abateri sau încălcări procedurale ale echipei de investigație.

Bogdan Chirițoiu a negat că cineva din exteriorul Consiliului ar fi exercitat presiuni asupra sa pentru închiderea investigației. Ulterior, în cadrul audierilor, Secretarul General a confirmat că a asistat la o discuție telefonică între Bogdan Chirițoiu și Radu Ghețea, în care acesta din urmă solicita închiderea investigației.

Vasile Șeclaman a fost audiat în ședința desfășurată la data de 5 martie 2019, în calitate de fost Secretar general al Consiliului Concurenței, funcție pe care a deținut-o în perioada aprilie 2004 - mai 2015, incluzând astfel atât momentul deschiderii investigației cât și finalizarea acesteia. Totodată, la solicitarea acestuia, Comisia a aprobat reaudierea lui Vasile Șeclaman, în vederea completării declarațiilor, lucru care s-a realizat în ședința din 12 martie 2019.

Referitor la momentul deschiderii investigației, Vasile Șeclaman a precizat că acest lucru s-a produs printr-un Ordin emis de Președintele Consiliului Concurenței, după o discuție prealabilă în Plenul Consiliului. În ceea ce privește motivul care a declanșat investigația, acesta nu a putut preciza dacă a fost vorba despre o autosesizare a Consiliului sau deschiderea investigației s-a produs ca urmare a unei sesizări din partea BNR. Procedural, nota întocmită de inspectorii de concurență s-a supus votului Plenului iar Președintele a emis Ordinul prin care a deschis investigația. Conform declarațiilor lui Vasile Șeclaman, pașii ulteriori au fost: inspecția inopinată, în cadrul căreia s-au ridicat documente și înregistrări, respectiv întocmirea unui raport. Deși nu a fost implicat direct în evoluția investigației, Vasile Șeclaman a precizat un moment important în care a fost implicat. **În anul 2012, Președintele Consiliului, Bogdan Chirițoiu, i-ar fi solicitat sfatul cu privire la o situație neobișnuită: unul dintre inspectorii de concurență redactase un document care nega concluzia investigației efectuată de Consiliul Concurenței pe piața serviciilor bancare și interbancare și care învinuia raportorul și echipa de investigație de fapte ilegale și grave abateri procedurale.**

Fiind întrebat de Președintele Consiliului ce să facă în această situație, Secretarul General a cerut informații suplimentare, aflând astfel că acel contra-raport era realizat de „aproape 1 an”. În acest context, Vasile Șeclaman l-a avertizat pe Președintele Consiliului asupra faptului că, în situația în care Nathaniel Cornoiu ar fi predat contra-raportul la DNA, Bogdan Chirițoiu ar fi putut fi acuzat, în opinia sa, de favorizarea infractorului. Pentru a soluționa acest impas, Vasile Șeclaman i-a propus să înființeze o comisie alcătuită din câțiva membri cu atribuții în aceste cazuri, printre

care Directorul de personal și Directorul superior ierarhic lui Nathaniel Cornoiau, care să analizeze împreună cu membrii primului Grup de inter-consultare și cu echipa de investigație, inclusiv cu Nathaniel Cornoiau, toate documentele întocmite în această speță, să se formuleze noi concluzii pe care ulterior Plenul să le discute și asupra cărora să se pronunțe prin vot.

Referitor la înregistrările ședințelor, Vasile Șeclaman a confirmat că toate ședințele Plenului Consiliului Concurenței sunt înregistrate audio-video. Astfel, acesta a precizat faptul că, începând cu anul 2012, aceste înregistrări au intrat în atribuția Direcției de informatică. Înainte de anul 2012, Vasile Șeclaman asigura personal realizarea acestor înregistrări, pe care ulterior le-a predat arhivei, inclusiv registrul cu micro-casete aferent perioadei anterioare anului 2012.

În ceea ce privește procedura, fostul Secretar General a subliniat în cadrul audierilor faptul că echipa de investigații este autonomă iar raportorul desemnat să gestioneze investigația este complet independent în realizarea raportului. Ulterior raportul este predat Direcției juridice și președintelui Consiliului, acesta din urmă stabilind data audierii părților în Plen. **În cazul investigației referitoare la piața serviciilor bancare, etapa audirii părților nu a avut loc. În opinia fostului Secretar General, această etapă ar fi fost obligatorie**, precizând că cei ce trebuiau audiați erau reprezentanții celor 10 bănci implicate în procedura de Fixing, asupra cărora plana suspiciunea unei înțelegeri, și reprezentanții BNR.

Referitor la contra-raport, Vasile Șeclaman a negat faptul că ar fi intrat în posesia lui, afirmând că la momentul discuției cu Bogdan Chirițoiu, acesta i-a solicitat punctul de vedere fără însă a-i pune la dispoziție documentul.

Întrebat de membrii Comisiei cum ar fi procedat dacă afla despre existența contra-raportului în termenul legal de 30 de zile, Vasile Șeclaman a spus că, în această situație, ar fi propus întrunirea cu directorul Direcției Personal, cu directorul superior ierarhic lui Nathaniel Cornoiau, cu directoarea de la Direcția Juridică, și cu membrii Grupului de peer review, în vederea verificării afirmațiilor din contra-raport, astfel încât să se poată ajunge la un numitor comun.

În timpul discuțiilor purtate în cadrul audirii, Vasile Șeclaman a avut o intervenție care completa afirmațiile făcute de Dan Ionescu, referitoare la anchetarea membrilor Comisiei de disciplină care a fost responsabilă cu verificarea acuzelor aduse echipei de investigație de către

Nathaniel Cornoiu. Astfel, Vasile Șeclaman a confirmat faptul că și el este cercetat, în prezent, din Ordinul Președintelui Bogdan Chirițoiu, care a dispus o cercetare administrativă cu privire la eventuala sustragere de documente secrete de către angajați ai Consiliului.

Întrebat de membrii Comisiei dacă are cunoștință de vreo formă de presiune externă exercitată asupra factorilor de decizie din Consiliul Concurenței, astfel încât investigația să fie închisă fără aplicarea vreunei sancțiuni, Vasile Șeclaman dezvăluie că a asistat personal la o discuție telefonică purtată de Bogdan Chirițoiu cu Radu Cristian Ghețea, Președintele Asociației Române a Băncilor, în care domnul Ghețea ar fi solicitat domnului Chirițoiu să închidă investigația. Declarația exactă a domnului Vasile Șeclaman: „În prezența mea a discutat și, după aceea, mi-a zis: „Uite, vezi, m-a sunat cu investigația cu băncile că s-o închidem, că nu dă bine, că pleacă băncile.” Zic: „Domnule, e păcat, pentru că i-am prins acum, i-am găsit cu..., din câte i-am auzit pe aici, cu dovezi și e păcat s-o închidem.”

Referitor la modul în care s-a constituit Colegiul Consultativ, Vasile Șeclaman a declarat în fața Comisiei că înființarea acestui Colegiu este ilegală, întrucât s-a făcut printr-o Hotărâre de Guvern dată de un Guvern ce fusese demis de Parlament cu trei zile în urmă, prin moțiuni de cenzură. Totodată, acea Hotărâre de Guvern nu era semnată de Ministrul Justiției și nici de Ministrul Finanțelor, Vasile Șeclaman considerând că astfel nu au fost respectate condițiile legale. Afirmările sale sunt susținute și completate de declarațiile făcute de Dan Ionescu cu privire la constituirea Colegiului Consultativ.

În ședința desfășurată la data de 12 martie 2019, la solicitarea expresă a acestuia, Vasile Șeclaman s-a prezentat din nou în fața membrilor Comisiei, cu scopul de a completa declarațiile făcute în data de 5 martie 2019. Totdată, la solicitarea sa, membrii Comisiei au aprobat prin vot ca această a doua audiere să fie secretă.

În debutul ședinței, Vasile Șeclaman a motivat în fața membrilor Comisiei solicitarea de reaudiere. Acesta a explicat faptul că a primit o serie de adrese prin care este chestionat de către Structura de Securitate din cadrul Consiliului Concurenței cu privire la informații referitoare la investigația Consiliului Concurenței desfășurată pe piața serviciilor bancare și interbancare, în contextul anchetei parlamentare în care a fost audiat. În opinia sa, aceste solicitări transmise de

Structura de Securitate sunt lipsite de sens, dat fiind faptul că, în conformitate cu instrucțiunile referitoare la secretul profesional, după cinci ani de zile, orice încălcare a Legii concurenței se prescrie de drept. Așa cum rezultă din afirmațiile domnului Șeclaman, ancheta deschisă de Structura de Securitate a Consiliului Concurenței vizează identificarea modului în care, documente presupus a fi secrete, referitoare la investigație, au ajuns în posesia membrilor Comisiei economice, industriei și serviciilor. În acest sens, Vasile Șeclaman a solicitat Comisiei economice permisiunea de a depune o cerere pentru a se prevala de Legea nr.571/2004, privind avertizorul de securitate, apreciind că, deși nu a sustras niciun document secret de serviciu, se poate încadra în prevederile legii.

Vasile Șeclaman a precizat că o astfel de adresă, prin care se cereau clarificări privind manipularea unor documente secrete ale Consiliului Concurenței, a fost transmisă și secretarei sale, documentul doveditor fiind predat membrilor Comisiei. Întrebat de președintele Comisiei, Daniel Zamfir, ce anume a declanșat inițierea atâtor comisii de disciplină, Vasile Șeclaman a declarat că nu își explică de ce au existat atâtea probleme în investigație dacă nu există nimic de ascuns, mai ales dat fiind faptul că aceasta nu a fost singura investigație care a fost supusă unor preconsultări de colective numite prin ordin de către președinte.

În același sens, Vasile Șeclaman a declarat că, într-una din vineri, la ora 17:00, deci după finalizarea programului, membrii componenți ai echipei de peer-review ar fi fost convocați de conducerea Consiliului, în vederea unei eventuale puneri în acord cu privire la declarațiile ce aveau să fie făcute în cadrul anchetei parlamentare.

Referitor la alterarea documentelor transmise Comisiei, Vasile Șeclaman a declarat faptul că anexele raportului, așa cum el a fost publicat pe site-ul Consiliului Concurenței, cel puțin Anexa B, C, D, ar fi fost redactate după deschiderea anchetei parlamentare. Totodată, în opinia domnului Șeclaman, o gravă greșeală s-a strecurat la punctul 2, acolo unde se afirmă că: „Plenul Consiliului Concurenței nu are competența de a întoarce concluziile unei anchete în Consiliul Concurenței.” Acesta a argumentat, afirmând că în mod frecvent concluziile sunt întoarse de Plen, întrucât Plenul e cel care hotărăște, nici raportorul, nici echipa de investigație. Mai mult decât atât, acesta a precizat că au fost zeci de cazuri în care raportul s-a întors și a mai durat 4 ani, 5 ani investigația până la audieri și până la definitivare.

Întrebat dacă în activitatea desfășurată în Consiliu, a mai întâlnit investigații care să fi fost închise într-o manieră care să stârnească suspiciuni, Vasile Șeclaman a afirmat că, în cei 23 de ani de când activează în Consiliul Concurenței, dintre care 15 ca Secretar General și 4 ca Vicepreședinte, a întâlnit o investigație suspect închisă, respectiv cea referitoare la combustibil. Aceasta a fost demarată în 2005 și ar fi fost închisă în 2016.

Dan Ionescu a fost audiat în ședința desfășurată la data de 5 martie 2019, în calitate de membru al Plenului Consiliului Concurenței în anul 2011, la momentul închiderii investigației. În cadrul audierii acesta a făcut câteva precizări de ordin procedural, accentuând faptul că punctele de vedere consultative nu au ajuns în posesia membrilor Plenului spre analiză înainte de vot, iar constituirea unor grupuri de inter-consultare este atribuția exclusivă a Președintelui, Plenul neavând posibilitatea legală de a solicita o opinie suplimentară ori de a cere spre analiză punctele de vedere consultative. De asemenea, în cadrul audierilor, Dan Ionescu a afirmat că membrii Plenului nu au primit nici contra-raportul întocmit de Nathaniel Cornoio, unicul material referitor la investigația desfășurată pe piața serviciilor bancare în posesia căruia au intrat membrii Plenului fiind raportul final de închidere. În acest sens, Dan Ionescu a ținut să precizeze faptul că nu există o egală informare vizavi de aspectele discutate în Plenul Consiliului Concurenței întrucât membrii Plenului nu pot solicita niciun raport suplimentar de expertiză, nu au acces la astfel de rapoarte și nu pot analiza raportul final imediat după ce Direcția juridică îl predă Președintelui.

În timpul discuțiilor purtate în cadrul audierii, Dan Ionescu a avut o intervenție în care a precizat că, la momentul audierii exista o cercetare derulată la nivelul Consiliului Concurenței, fiind vizati membrii Comisiei responsabile cu cercetarea disciplinară din 2013, în care a fost audiat și Nathaniel Cornoio.

Trebuie precizat faptul că afirmațiile domnului Dan Ionescu, referitoare la cercetarea disciplinară a lui Nathaniel Cornoio, susținute de Vasile Șeclaman, contrazic declarațiile Președintelui Bogdan Chiritoiu, care, în prima ședință de audiere, declarase faptul că doar echipa de investigație a fost cercetată disciplinar, nu și Nathaniel Cornoio. Conform Raportului întocmit de Comisia de disciplină a Consiliului, finalizat în 9 aprilie 2013, membrii Comisiei au constatat că, sesizarea Președintelui Bogdan Chiritoiu, referitoare la posibile abateri disciplinare, s-a făcut în legătură cu cei patru membri ai echipei de investigație (Irina Popovici- șef serviciu Carteluri, Alina Lapadat-

inspector de concurență în cadrul serviciului carteluri, Marian Ivan, inspector de concurență în cadrul Direcției Servicii, Irina Petho, inspector de concurență în cadrul Direcției Juridic-Contencios) iar Nathaniel Cornoio, deși nu a făcut obiectul cercetărilor disciplinare, a fost audiat în legătură cu acuzațiile pe care le formulase la adresa echipei de investigație, în contra-raport.

Referitor la constituirea Colegiului Consultativ, din declarațiile domnului Dan Ionescu reiese că acest moment a fost neclar, întrucât membrii Plenului au auzit că s-ar fi decis prin Hotărâre de Guvern constituirea acestui Colegiu, nefiindu-le clar care vor fi atribuțiile sale și cum va funcționa. Ulterior au înțeles că acest Colegiu va fi format din persoane ce vor propune către Guvern atât membrii ce vor face parte din structura Plenului cât și Președintele Consiliului Concurenței, pentru a se elimina subiectivismul Guvernului. Ulterior, Guvernul transmite Parlamentului propunerile, care la rândul său le transmite Președintelui pentru promulgare.

Pentru a exemplifica inadecvarea modului în care a fost constituit acest Colegiu Consultativ, Dan Ionescu a oferit câteva situații paradoxale generate de prezența domnului Steven Van Groningen, președinte executiv al băncii Raiffeisen Bank România, ca membru al Colegiului. Astfel, un reprezentant al unei bănci cercetată de Consiliul Concurenței era responsabil cu nominalizarea membrilor Plenului, respectiv a Președintelui Consiliului Concurenței, instituție ce se presupune că îl cercetează obiectiv.

Referitor la modul în care au fost propuși membrii Colegiului Consultativ, Dan Ionescu, susținut de Vasile Șeclaman, a afirmat că lista cu membrii Colegiului Consultativ a fost propusă de Președintele din acel moment al Consiliului, Bogdan Chirițoiu, împreună cu Secretariatul Colegiului Consultativ. De asemenea, Dan Ionescu semnalează o anomalie procedurală, anume că fostul șef de cabinet al președintelui Consiliului Concurenței, actualmente șef-serviciu în Consiliu, este în același timp șeful Secretariatului Colegiului Consultativ, fiind responsabil cu propunerea listei membrilor Colegiului Consultativ.

Gyerko László a fost audiat în ședința din 5 martie 2019, în calitate de membru al Plenului Consiliului Concurenței în anul 2011. Încă de la începutul audierilor a dorit să precizeze faptul că numirea sa ca membru al Plenului s-a produs pe 20 decembrie 2011, atunci când primul peer review era deja finalizat iar cel de-al doilea era în curs de realizare. Totodată, a confirmat

afirmațiile lui Dan Ionescu, în ceea ce privește decizia exclusivă a președintelui sau a celor doi vicepreședinți, referitoare la oportunitatea constituirii unei echipe de peer-review.

Referitor la cele două puncte de vedere consultative redactate de cele două Grupuri de interconsultare, Gyérko László a declarat că nu a intrat în posesia lor, însă a precizat că are cunoștință de faptul că primul punct de vedere a fost semnat și de Nathaniel Cornoiu. Conform declarațiilor sale, în 27 noiembrie 2012 se introduce pe ordinea de zi a Plenului, pentru prima dată, raportul de investigație. Întrucât membrii Plenului nu avuseseră timpul necesar studierii documentului, se cere o amânare de câteva săptămâni, astfel încât pe 10 decembrie 2012 se reintroduce pe ordinea de zi raportul. Conform declarațiilor lui Gyérko László, în acea ședință Președintele Bogdan Chiritoiu îi informează pe membrii Plenului de existența unui raport scris de Nathaniel Cornoiu, care aduce acuze echipei de caz. Tot atunci, Președintele Consiliului Concurenței a decis să facă o Comisie de anchetă pentru a se lămurii asupra problemelor sesizate în contra-raport. Comisia de disciplină a finalizat raportul pe 9 aprilie 2013, concluzionând, din spusele domnului Gyérko László, că acuzele aduse echipei de investigație în contra-raport nu se susțin. În urma acestor concluzii, în aceeași zi, Plenul Consiliului deliberază pe Raportul referitor la investigația nr. 420/2008, și decide aprobarea lui în forma prezentată, adică închiderea investigației.

Referitor la modul în care s-a desfășurat ședința Plenului în data de 9 aprilie 2013, Gyérko László a explicat că procedura a presupus prezentarea raportului de către raportor, în prezența membrilor echipei de investigații.

Nathaniel Cornoiu Jitărășu, inspector de concurență și membru în primul grup de interconsultare, autor al opiniei separate care contrazicea concluzia Raportului, a participat la audierile din data de 5 martie 2019. La solicitarea sa, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au aprobat prin vot ca ședința să fie una secretă. Solicitarea a fost argumentată în fața membrilor Comisiei economice, prin natura și gravitatea lucrurilor care vor fi discutate și care reclamau un cadru restrâns, fără presă sau alte persoane care ar fi putut să interfereze în această procedură. Propunerea a fost admisă cu 4 voturi pentru și 2 împotrivă.

În cadrul audierii, domnul Nathaniel Cornoio a explicat care a fost implicarea sa desfășurarea investigației deschise de Consiliul Concurenței în anul 2008, pe piața serviciilor bancare și interbancare. Astfel, acesta a precizat că a făcut parte din una dintre cele 11 echipe care au efectuat controlul inopinat la sediul băncilor implicate în procedura de fixing, bănci ce erau suspecte a se fi înțeles în stabilirea ilegală a ROBOR-ului. Totodată, Nathaniel Cornoio a menționat că a fost implicat, marginal, într-un dosar de instanță în care banca care a temporizat inspecția (BRD) a fost amendată pe loc cu 5 milioane de euro- contravaloarea în lei. Întrucât banca respectivă a atacat în instanță sancțiunea aplicată de reprezentanții Consiliului Concurenței, Nathaniel Cornoio a contribuit la pregătirea apărării Consiliului în acel dosar, la prima instanță și înainte de primul termen.

Referitor la contribuția sa la desfășurarea investigației propriu-zise, din documentele depuse la Comisie și din audierea sa în ședința din 5 martie 2019, a rezultat următoarea cronologie:

Pe 30 august 2011 este desemnat (alături de Mona Banu și Violeta Toader) ca membru al Grupului de inter-consultare însărcinat cu formularea unui punct de vedere consultativ referitor la Raportul privind investigația Consiliului Concurenței de la 29 octombrie 2008 pe piața produselor bancare și interbancare.

Pe 17 octombrie 2011 este predat Punctul de vedere consultativ realizat de prima echipa de peer-review. Concluziile punctului de vedere conțin observații și propuneri, în sensul reevaluării posibilelor practici anticoncurențiale semnalate în raport, în vederea emiterii unei concluzii temeinic motivate. Așa cum a rezultat din declarațiile martorilor audiați, Nathaniel Cornoio a semnat primul Punct de vedere consultativ, alături de restul echipei, însă a continuat ulterior investigația pe cont propriu, identificand elemente suspecte pe care a dorit să le analizeze suplimentar.

Pe 23 noiembrie 2011 Nathaniel Cornoio finalizează contra-raportul, pe care îl predă personal conducătorului instituției, respectiv președintelui Consiliului Concurenței, Bogdan Chirițoiu.

Pe 5 iulie 2012, la mai bine de 7 luni de la data la care intrase în posesia lui, președintele Consiliului Concurenței, Bogdan Chirițoiu, dispune verbal punerea la dispoziția echipei de investigație și a Grupului de inter-consultare a textului contra-raportului.

Conform mărturiei sale din timpul audierilor desfășurate pe data de 5 martie 2019, precum și din conținutul contra-raportului întocmit, rezultă că Nathaniel Cornoiu era nemulțumit de forma Raportului întocmit de echipa de investigație, căruia i-a identificat o serie de **70 de probleme grave de natură juridică, economică și concurențială, printre care:**

1. neidentificarea la timp și în mod corect și complet a tuturor încălcărilor Legii;
2. ascunderea culpabilă a probelor incriminatorii de către Echipa de investigație;
3. nemenționarea exactă a actelor procedurale desfășurate și a faptelor constatate sau omise (e.g.: neinspectarea biroului inițiatorului practicii concertate investigate;
4. favorizarea infractorului;
5. sfidarea legii prin omiterea procedurii de tip “preliminary ruling” constând în solicitarea unei interpretări oficiale și obligatorii emise de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene în privința unor chestiuni esențiale care țin de interpretarea riguroasă și aplicarea corectă și uniformă a art. 101 par. (1) T.F.U.E.;
6. caracterul fals al propunerii formulate de echipa de investigație pe 30 iunie 2011 privind închiderea investigației deschise în 2008;
7. uzul de fals constând în depunerea Raportului în vederea soluționării greșite a Investigației din 2008-2011 de către Plenul Consiliului Concurenței;
8. producerea (indirectă) a unei pagube foarte întinse bugetului de stat și consumatorilor din România prin nepregătirea la momentul potrivit (februarie 2009 sau cel târziu decembrie 2009) a Raportului de investigație însoțit de propunerea motivată de sancționare a băncilor contraveniente;
9. lipsa evaluării corecte și complete a pagubelor produse bugetului de stat și consumatorilor din România în 2009 prin neaplicarea justă și rapidă a legii în cazul de față;
10. incapacitatea obiectivă a persoanelor care au păgubit Statul Roman cu sume foarte mari de bani de a acoperi în cel mai scurt timp daunele produse;
11. obligația legală a conducătorului autorității române de concurență, potrivit art. 263 C.pen., de a sesiza organele judiciare cu privire la săvârșirea de către membrii Echipei de

investigație, în perioada 2008-2011, a următoarelor infracțiuni: fals intelectual, uz de fals, abuz în serviciu contra intereselor publice cu consecințe deosebit de grave, favorizarea infractorului (art. 264 C.pen.) și omisiunea sesizării organelor judiciare (art. 263 C.pen.)

12. neîncadrarea fixing-ului drept cea mai puțin importantă dintre sursele de finanțare pentru bănci și neprecizarea faptului că în octombrie 2008 a fost utilizat de către cele 10 unități de credit drept mijloc de creștere rapidă și artificială a încasărilor, prin majorarea intempestivă și discreționară a ratelor în cazul creditelor cu dobândă variabilă în lei;

Întrebat în cadrul audierilor despre posibila ascundere culpabilă a probelor de către membri echipei de investigație precum și despre presupusa pagubă pe care o menționează în contra-raportul întocmit, Nathaniel Cornoiu a declarat că, analizând probele incluse în raportul inițial, și totodată fiind conștient de volumul probelor colectate inițial, a constatat că în raport acestea sunt incomplet ori pătinitor reflectate, iar concluzia nu reflectă construcția logică a argumentației. Acesta a afirmat în cadrul audierilor că în raport sunt extrem de puține lucruri precizate și analizate, ceea ce îl determină să considere că intervenția din afara Consiliului este evidentă.

Prin declarațiile făcute în cadrul audierilor, Nathaniel Cornoiu și-a menținut întreaga argumentație expusă pe larg în contra-raportul întocmit și predat președintelui Consiliului Concurenței în 2011, dar și în declarațiile făcute în cadrul investigației derulate de Comisia de disciplină, declarații consemnate în raportul finalizat la data de 9.04.2013. În cadrul Raportului întocmit de Comisia de disciplină se regăsesc acuzațiile formulate și în contra-raport: faptul că din raport lipsesc legislația relevantă, practica comunitară, jurisprudența relevantă, descrierea procedurilor. Totodată, echipei i se impută demonstrația greșită și lipsa unei abordări care să permită sancționarea. Referitor la punerea în valoare a probelor colectate de către Consiliul Concurenței la inspecția inopinată din 30 octombrie 2008, în Raportul comisiei de disciplină Nathaniel Cornoiu semnalează ca mailul transmis de Bogdan Mihoc este tratat foarte firav, rupt din contextul celorlalte elemente, considerând că Plenul trebuia să aprecieze dacă analiza a fost corectă și toate probele au fost bine instrumentate.

În declarațiile sale din cadrul anchetei parlamentare, Nathaniel Cornoiu este categoric cu privire la relevanța și veridicitatea raportului inițial întocmit de echipa de investigație, **accentuând faptul că „intervenția din afara Consiliului” a fost indubitabilă.** În același timp, răspunzând

întrebărilor formulate de membrii comisiei, Nathaniel Cornoio a negat faptul că ar fi semnat un punct de vedere care să confirme concluziile raportului initial, citând exact care a fost concluzia Grupului de inter-consultare din care a făcut parte, și cu care a agreeat și el. Astfel, în primul punct de vedere consultativ, concluzia formulată a fost: „În considerarea aspectelor menționate, propunem reevaluarea posibilelor practici anticoncurențiale semnalate în raport în vederea emiterii unei concluzii temeinic motivate cu privire la aceasta”.

În declarațiile sale, Nathaniel Cornoio a explicat care au fost dificultățile cu care s-a confruntat în încercarea de a identifica probele relevante ce au fost omise din investigație, respectiv faptul că nu i s-a pus la dispoziție OPIS-ul cu documentele aflate în posesia echipei de investigație, precum și volumul mic de documente pe care l-a putut verifica în cele 20 de zile pe care le-a avut la dispoziție pentru redactarea punctului de vedere, respectiv trei bibliorafturi care conțineau documentele colectate de la UniCredit. Chiar și așa, Nathaniel Cornoio a afirmat în fața membrilor Comisiei economice, că din documentele analizate a identificat probe omise în raportul initial, inclusiv documente prin care banca UniCredit recunoștea că în mailul domnului Bogdan Mihoc, mail ce a declanșat întreaga investigație, au fost divulgate secrete de serviciu, ceea ce contravine Legii concurenței. Nathaniel Cornoio a declarat că însăși banca UniCredit a transmis documente către Consiliul Concurenței în care argumenta asupra faptului că mailul conține secrete de serviciu, solicitând în acest sens un regim aparte în manipularea probelor din partea Consiliului. Astfel, **Nathaniel Cornoio a precizat că la două luni și șase zile de la inspecție, banca UniCredit a spus textual**, în afară de alte lucruri legate de actele pe care le aveau dânsii în investigație, faptul că **în email transmis de Bogdan Mihoc există trei secrete de afaceri**. (*„Am găsit așa: acte ale Băncii UniCredit, fie ridicate la inspecție, fie ulterior predate Consiliului, în care banca a recunoscut, printre altele, faptul că în faimosul e-mail de care toată lumea știe și își dă cu presupusul, dar fără să analizeze corespunzător, al faimosului domn Mihoc, în acel e-mail sunt incluse trei secrete de afaceri ale băncii, pe care dânsul deja le predase concurenților din Fixing”*). Penru a-și argumenta punctul de vedere Nathaniel Cornoio a explicat faptul că, analizând documentele a constatat că, la momentul inspecției inopinate, pe 30 octombrie 2008, biroul lui Bogdan Mihoc nu a putut fi controlat deoarece nu era prezent. Însă motivul pentru care nu era prezent ar fi fost tocmai acela că fusese dat afară de banca UniCredit ca urmare a mail-ului transmis către trezorerii băncilor concurente, participante la Fixing, mail în care ar fi divulgat trei secrete

de afaceri. Astfel, Nathaniel Cornoio subliniază faptul că exista dovada certă a faptului că Bogdan Mihoc a divulgat într-adevăr secrete de afaceri fiind și sancționat în consecință de către angajatorul său, prin demitere din motive disciplinare. Cu toate acestea, raportul inițial întocmit de echipa de investigație nu reține aceste aspecte, mailul fiind analizat fără expunerea întregului context și fără sublinierea probei regină a oricărei investigații: recunoașterea din partea băncii UniCredit a vinovăției angajatului său.

Întrebat fiind de membrii Comisiei despre potențialele pierderi înregistrate la Bugetul de stat ca urmare a lipsei unor măsuri împotriva comportamentului anticoncurențial de pe piața serviciilor bancare și inter-bancare, Nathaniel Cornoio a făcut tirmitere la datele incluse în contra-raport, menționând că la momentul investigației existau 212.120 de clienți cu credite în lei cu dobândă variabilă, soldul creditelor afectate fiind de 14.568.000.000 de lei (i.e. peste 4 miliarde de euro), Totodată, așa cum se arată și în contra-raport, a expus situația celor 5.618 clienți ai aceluiași bănci, care au beneficiat de un tratament preferențial și implicit de un avantaj concurențial injust (în cazul persoanelor juridice de drept privat) constând în obligarea la plata unor rate calculate în funcție de dobânda de tip Robor aflată la nivelul anterior creșterii bruște, soldul creditelor „menajate” fiind de aproape 5 miliarde de lei (i.e. peste un miliard de euro).

În finalul declarațiilor făcute în cadrul audierii, Nathaniel Cornoio aduce câteva clarificări legate de obiectivul pe care l-a avut în vedere la întocmirea contra-raportului, respectiv să dovedească faptul că deși investigația începuse foarte bine, cu inspecția inopinată, cu recoltarea de probe, ulterior parcursul acesteia a fost deturnat către o „nesanționare care era motivată în mod foarte ciudat”. În opinia sa, documentul transmis de către Unicredit în data de 6 ianuarie 2009, în care recunoaște că mailul lui Bogdan Mihoc conține trei secrete de afaceri, constituie regina probelor, elementul probatoriu care indubitabil confirmă încălcarea legii și care ar fi justificat o sancțiune aplicată băncilor. Totodată, în audierea sa a explicat faptul că în cadrul investigației standardul de probă a fost atins și chiar depășit, deoarece s-a produs o încălcare prin obiect a legii.

În vederea întăririi acestei concluzii, Nathaniel Cornoio subliniază faptul că și al doilea grup de inter-consultare a confirmat concluziile primului, întrucât conține observații și propuneri în sensul completării raportului inițial. În acest sens, prezintă membrilor Comisiei, un citat relevant din materialul întocmit la finalul celei de-a doua evaluări a raportului inițial: „Pentru o corectă

înțelegere a acțiunilor pe baza cărora se propune aplicarea art.42 alin.(1) din lege – adică nesancționarea – considerăm necesară completarea analizei efectuate în raport, în sensul de a se prezenta cu claritate factorii obiectivi pentru aspectele sus-menționate pentru care aspectele sus-menționate nu au avut aptitudinea de a imprima caracter anticoncurențial în comportamentul băncilor”.

Trebuie menționat faptul că, cele două puncte de vedere consultative redactate de cele două grupuri de inter-consultare numite prin Ordin de Președintele Bogdan Chirițoiu, nu se aflau în posesia membrilor Comisiei la momentul desfășurării ședinței din data de 5.03.2019, deși acestea fuseseră solicitate în repetate rânduri prin adrese scrise transmise Consiliului Concurenței. Ele au fost predate de către Nathaniel Cornoiu membrilor Comisiei, în timpul audierilor, ca probe ce demonstau afirmațiile sale în cadrul audierilor, pentru ca ulterior, membrii Comisiei să constate, că în aceeași zi, pe 5.03.2019, la ora începerii ședinței, o serie de documente fuseseră transmise de către Consiliul Concurenței, printre acestea fiind și punctele de vedere le Grupurilor de inter-consultare. Aceasta manieră de a transmite documente, la ora începerii ședinței, constituie forme de îngreunare a bunului mers al anchetei, senatorii fiind în imposibilitatea de a studia documentele pentru ședința din 5 martie și de a confrunța informațiile din documente cu declarațiile făcute în timpul audierilor.

Audierea echipei de investigație

În ședința din data de 5 martie 2019, Comisia economică, industriei și servicii i-a audiat pe membrii echipei de investigație, respectiv: Alina Lăpădat, Irina Popovici-care a fost și raportor și Marian Ivan. Audierea acestora s-a realizat în același timp cu Nathaniel Cornoiu Jitărașu, cel care a fost membru în primul Grup de inter-consultare și care a considerat să investigheze suplimentar probele colectate la inspecția inopinată precum și probele transmise ulterior de către băncile investigate, intrând astfel în contradicție cu membrii echipei de investigație. Din audiere a rezultat poziționarea diametral opusă a celor 3 inspectori de concurență responsabili cu redactarea raportului, față de opiniile și argumentația prezentată de Nathaniel Cornoiu. Astfel, Alina Lăpădat a explicat că, în opinia ei, nu au existat probe care să nu fi fost luate în considerare, iar interpretarea acordată elementelor probatorii incluse în dosar a fost potrivită. Totodată, a explicat membrilor Comisiei, că schimbările dese ale membrilor componenți ai echipei de investigație nu sunt

neobișnuite, chiar dacă continuitatea ar fi permis o finalizare mai rapidă a investigației. Astfel, aceasta a povestit că, inițial, echipa de investigație a avut 7 membri, dintre care au rămas doar 4, întrucât doi au fost eliminați din echipă și unul a plecat. Deși schimbarea atât de mare produsă structurii echipei de investigație a stârnit interes în rândul senatorilor prezenți în sală, explicația Alinei Lăpădat, referitoare la normalitatea acestei proceduri, este susținută și de colegul său, Marian Ivan.

Referitor la declanșarea investigației, raportorul Irina Popovici a explicat membrilor Comisiei faptul că aceasta s-a datorat articolelor din presă ce semnalau evenimente neobișnuite pe piața serviciilor bancare precum și declarațiilor publice făcute de reprezentanți ai BNR. Aceasta a precizat că, împreună cu ceilalți doi inspectori de concurență prezenți la audieri, a redactat o notă pe care a supus-o votului Plenului Consiliului Concurenței, aceasta neavând la bază o sesizare din partea BNR ci indiciile apărute exclusiv în presă, printre care și comunicatul BNR referitor la întâlnirea cu băncile respectiv comunicatul domnului Cintează referitor la e-mail-ul lui Bogdan Mihoc. Acestea au fost elementele pe care cei trei inspectori ce au redactat nota care a declanșat investigația le-au considerat suficiente la nivel de indicii pentru a porni o investigație oficială.

Referitor la perioada cercetată, Irina Popovici a precizat faptul că obiectul investigației a vizat o perioadă de patru zile, între 21 și 24 octombrie, întrucât indiciile se refereau la acele comportamente care erau tratate ca fiind disfuncționalități ale pieței în această perioadă. Însă, în vederea contextualizării evenimentelor, echipa de investigație a extins perioada de analiză, incluzând în perioada cercetată evenimentele petrecute cu o săptămână înainte de 21 octombrie precum și cele petrecute cu o săptămână după 24 octombrie.

Referitor la datele importante ale investigației, Irina Popovici menționează că investigația a fost deschisă efectiv pe 29 octombrie 2008, inspecțiile inopinate au avut loc pe 30 octombrie 2008, iar Raportul final a fost predat de echipă, procedural, Președintelui Consiliului, în iulie 2011. Ulterior, conform declarațiilor Irinei Popovici, conducerea a decis să trimită raportul către Direcția Juridică, apoi să formeze cele două Grupuri de inter-consultare responsabile cu analiza raportului și formularea unor puncte de vedere consultative și să consulte Comisia Europeană.

Întrebat de membrii Comisiei dacă înțelegerea dintre bănci, așa cum reiese din e-mailurile analizate în raportul de investigație, încalcă Legea concurenței nr 21/1996, Marian Ivan a explicat faptul că, în opinia sa, pot exista înțelegeri care nu sunt interzise de Legea concurenței. Astfel, în opinia sa, mail-ul trimis de Bogdan Mihoc nu reprezintă o dovadă clară a unei înțelegeri interzise prin Legea concurenței, la fel cum nici un alt mail din corespondența analizată nu include vreun indiciu clar că ar fi fost vorba de o înțelegere interzisă de Lege. Marian Ivan exclude posibilitatea unei înțelegeri dintre bănci și atunci când este întrebat despre mail-ul transmis de unul dintre trezorerii conducerii sale, mail în care se vorbește despre o amenințare făcută de Nicolae Cintează. În opinia lui Marian Ivan, această amenințare ar nega de fapt teza înțelegerii dintre bănci, și totodată, nu constituie obiectul investigației Consiliului Concurenței, întrucât niciun moment echipa de investigație nu a cercetat comportamentul BNR în acea perioadă.

Referitor la întâlnirea dintre reprezentanții băncilor implicate în procedura de Fixing și reprezentanții BNR, desfășurată la data de 2 octombrie 2008, Marian Ivan consideră că, deși au existat indicii temeinice, și chiar recunoașterea a două dintre bănci, totuși probele nu au fost suficiente pentru a fi considerate încălcare a Legii și sancționate ca atare. Întrebat fiind despre principiul reciprocității, a cărei implementare e dovedită în raportul redactat chiar de cei trei membri ai echipei de investigație, Marian Ivan consideră că probele pe care le-a inclus în raport dovedesc de fapt „un principiu al reciprocității limitelor, nu cotațiilor”, insufient pentru a sancționa băncile participante la Fixing. Totodată, precizează că, dat fiind contextul din 2008, întâlnirea reprezentanților băncilor cu cei ai BNR, din 2 octombrie, a fost una firească, menită să „dezghețe piața, să crească sentimentul de încredere între bănci astfel încât indicii de referință ROBID/ROBOR să funcționeze”.

Întrebat fiind despre probele ce au fost colectate și analizate în cadrul investigației, Marian Ivan a explicat că toate probele relevante au intrat în analiza inspectorilor de concurență delegați să cerceteze, în totalitate 30.000 de file cu informații și documente. Totodată a precizat că probele au fost colectate inclusiv de la BRD, care inițial nu a permis accesul inspectorilor de concurență în bancă, pentru circa 3 ore, iar datele economice cu o complexitate ridicată au fost transmise Departamentului de cercetare din cadrul Consiliului Concurenței, pentru a fi corect analizate și interpretate. În opinia sa, probele care puteau naște înrebări au fost incluse în raport, spre a fi analizate de conducere, dar ele nu au fost sufieciente pentru a demonstra o înțelegere între bănci.

În acest sens a prezentat exemplul concret al cotațiilor din data de 22 octombrie, atunci când cotațiile băncilor au fost fost diferite, dovedind, în opinia sa, un comportament unilateral al acestora.

Trebuie precizat ca opinia celor trei membri ai echipei de investigație a fost diametral opusă argumentelor prezentate de Nathaniel Cornoiu.

În ciuda declarațiilor făcute în cadrul audierilor de Președintele Consiliului Concurenței, Bogdan Chirițoiu, concluzia primului Grup de inter-consultare, alcătuit din Violeta Toader, Mona Banu și Nathaniel Cornoiu-Jitarașu, a fost una care contrazicea concluzia Raportului întocmit de echipa de investigație: „Analizând e-mailurile amintite, raportul este inconsecvent în calificarea acestora. În ceea ce privește schimbul de informații, în vederea susținerii unor concluzii motivate este fundamentală calificarea juridică a naturii acestora. (...) În considerarea aspectelor menționate propunem reevaluarea posibilelor practici anticoncurențiale analizate în raport în vederea emiterii unei concluzii temeinic motivate cu privire la aceasta”.

Referitor la această concluzie, care nega soluția dată de echipa de investigație, Irina Popovici a solicitat membrilor Comisiei economice să facă câteva precizări. Astfel, aceasta a precizat că punctele de vedere consultative redactate de Grupurile de inter-consultare erau destinate membrilor Plenului, nu echipei de investigație. Afirmație care intră în contradicție cu declarațiile făcute de membrii Plenului, care au negat faptul că ar fi primit spre analiză materialele întocmite de cele două Grupuri de inter-consultare.

Irina Popovici a explicat că, „în nici un moment nu s-a pus problema ca echipa să schimbe concluzia raportului. Raportul plecase de la echipă, cu concluzia pe care echipa a înțeles să și-o asume, argumentată în felul pe care l-a înțeles echipa. Grupurile de peer review sunt numite de către conducere, astfel încât plenul, la final, să poată să decidă în cunoștință de cauză.”

Referitor la acuzațiile aduse indirect de Nathaniel Cornoiu, în conținutul contra-raportului redactat, în care semnala ascunderea culpabilă a probelor incriminatorii, favorizarea infractorului, o eventuală pagubă generată Bugetului de stat, Irina Popovici a declarat în fața membrilor Comisiei că aceste aspecte au fost cercetate de o Comisie de disciplină înființată tocmai pentru a verifica și

sanționa o eventuală abatere a echipei de investigație, considerându-se, în lipsa unei sancțiuni venite din partea acestei Comisii, nevinovată, și deci calomniată de Nathaniel Cornoiu.

Cu privire la acuzația adusă de Nathaniel Cornoiu echipei de investigație, anume că s-au ascuns probe, Marian Ivan a declarat în fața membrilor Comisiei că singura probă asupra căreia ar fi planat o astfel de suspiciune a fost mail-ul lui Bogdan Mihoc. Acesta a explicat că mail-ul este inclus în raport doar că are o interpretare diferită de argumentația lui Nathaniel Cornoiu din contraraport. De asemenea, cu privire la opinia formulată de Direcția juridică, referitoare la datele strategice din conversațiile purtate pe mail de trezorerii celor 10 bănci participante la Fixing, Marian Ivan a precizat că, în opinia sa, informațiile împărtășite între competitori prin schimbul de mail-uri analizat în raport, nu pot fi considerate date strategice.

Întrucât, conform documentului transmis de UniCredit către Consiliul Concurenței, banca solicita „clasarea ca informații cu caracter secret de afaceri”, membrii Comisiei au subliniat faptul că astfel se confirmă argumentul lui Nathaniel Cornoiu. Drept contra-argument, Marian Ivan și Irina Popovici au explicat faptul că toți agenții economici investigați solicită clasarea informațiilor ca secrete de afaceri, ceea ce nu se dovedesc a fi întotdeauna. Aceștia au explicat că, pentru a fi secrete de afaceri, nu este suficientă recunoașterea vinovăției din partea băncilor, ci trebuie dovedit faptul că acele informații au perturbat concurența.

De asemenea, Marian Ivan s-a referit la impactul produs clienților băncilor de creșterea ROBOR ului din octombrie 2008, afirmând că în cadrul investigației echipa de inspectori a analizat efectele produse asupra creditelor în curs datorate nivelurilor acelor cotații, descoperind că un număr infim de contracte erau ancorate în ROBOR.

Eugen Cârstea, actualmente angajat al CEC Bank, a participat la audierea desfășurată la data de 12 martie 2019, în calitate de fost angajat al BCR.

Referitor la perioada care a declanșat creșterea spectaculoasă a ROBOR-ului, generând intervenția BNR și declanșarea investigației Consiliului Concurenței pe piața serviciilor bancare și interbancare, Eugen Cârstea a făcut câteva precizări legate de contextul acestor evenimente. Astfel, acesta a făcut referire la falimentul băncii Lehman Brothers care a generat, în opinia sa o agitație în piața interbancară românească, pe partea valutară, întrucât pe partea de cumpărări și

vânzări de valută, părea să fie o serie de ordine de cumpărare de valută contra leu. Aceasta a completat afirmând că, în acea perioadă, părea să existe o lipsă de lichiditate pe piața interbancară românească, iar dobânzile crescuseră.

Referitor la mailul transmis de Bogdan Mihoc către toți trezorerii băncilor concurente ce erau implicate în procedura de Fixing, Eugen Cîrstea a refuzat să ofere amănunte, prevalându-se de perioada îndelungată ce a trecut de la acel moment, circa 11 ani, dar și de faptul că, la momentul investigației derulate de Consiliul Concurenței, ar fi furnizat toate datele solicitate și toate informațiile deținute.

Întrebat fiind dacă înțelegerea dintre bănci este permisă de Legea Concurenței, Eugen Cîrstea a invocat lipsa de expertiză în a face această evaluare, menționând că nu este jurist.

Referitor la întâlnirea cu trezorerii băncilor, Eugen Cîrstea a precizat că a participat la o astfel de întâlnire, organizată la sediul BNR, în care s-ar fi discutat și problema de blocare a limitelor între bănci. Acesta a explicat contextul: ca urmare a falimentului Lehman Brother, încrederea între bănci scăzuse dramatic astfel încât, în acea perioadă, băncile și-au tăiat limitele de expunere. Conform lui Eugen Cîrstea, în acea perioadă băncile nu mai lucrau decât pe bază colaterale.

Acesta a confirmat faptul că, în perioada 2008-2010 a participat la întâlniri cu trezorerii, organizate de reprezentanți ai BNR în Parcul cu platani, însă a negat faptul că la aceste întâlniri ar fi fost stabilite cotații, precizând că au fost discuții legate de eventuale împrumuturi, dar nu a fost stabilit nimic concret în acele întâlniri.

În cadrul discuțiilor purtate cu membrii Comisiei, Eugen Cîrstea a explicat care este procedura de stabilire a ROBOR-ului, acesta fiind calculat ca o medie aritmetică a cotațiilor făcute de bănci pe platforma Reuters, din care sunt excluse valoarea minimă și valoarea maximă. La ora 11.00, în funcție de cotațiile din piață, de lichiditatea din piață existentă la momentul respectiv, de poziția băncii, fiecare bancă poate să aibă o poziție long sau short, adică o poziție diferită, una poate să atragă, alta poate să plaseze. Întrebat fiind de volumul tranzacțiilor încheiate între bănci la aceste valori, Eugen Cîrstea a confirmat că nu au fost și nu sunt multe tranzacții încheiate la 3 luni, respectiv la 6 luni, însă atrage atenția asupra faptului că, în opinia sa, piața monetară nu poate

fi desprinsă de piața titlurilor (vânzările-cumpărările de titluri la 3 luni și la 6 luni) sau de influența, de asemenea, foarte mare, venită de la stocurile valutare, un instrument folosit, în principal de nerezidenți, pentru finanțare și plasare de lei.

În ceea ce privește principiul reciprocității, Eugen Cîrstea a declarat în cadrul audierilor că: *„s-a discutat, într-adevăr, ca, în măsura posibilului, să se respecte acest principiu, în sensul că, inclusiv prin regulile ROBOR se presupune că participanții la ROBOR au limite cât de cât similare unii cu alții pe perioade de timp de până la un an. În perioada respectivă însă, după cum am spus și repet, datorită turbulențelor din piața mondială, piața interbancară mondială, băncile și băncile străine și-au tăiat limitele între ele și nu trezorerul hotăra sau nu dealerul, sau nu cei din partea de trezorerie hotărau ce limite, de ce limite dispun și la cine pot plasa în perioada respectivă.”*

Acesta a explicat membrilor Comisiei că, de obicei, limita venea de la o direcție de risc care avea aceste atribuții, iar fiecare bancă avea politica sa, astfel încât unele bănci au păstrat limitele, altele le-au tăiat. Referitor la oportunitatea scoaterii ROBOR-ului din formula de calcul a ratelor pentru creditele în lei cu dobânda variabilă, Eugen Cîrstea și-a declinat competența, afirmând că nu este în măsură să facă astfel de aprecieri, dar că indici similari există și în alte state europene: Cehia, Ungaria, Polonia.

Lucian Isar a fost audiat în cadrul ședinței din 19 martie 2019, în calitate de vicepreședinte executiv – Head of Counsel Bank la Bancpost, trezoreria fiind dintre ariile pe care le coordona. Referitor la mailul transmis trezorerierilor de Bogdan Mihoc, care a ajuns în spațiul public prin declarația lui Nicoale Cintează, Lucian Isar a declarat faptul că Nicolae Cintează a primit e-mail-ul respectiv de la un alt angajat din BNR, respectiv Șerban Matei, director adjunct la momentul respectiv la operațiuni de piață, care se regăsea și el în lista destinatarilor mailului. Întrebat despre contextul în care s-a produs creșterea spectaculoasă a indicelui ROBOR din anul 2008, Lucian Isar a afirmat că nu a fost vorba despre o criză reală de lichiditate care să genereze, ca o consecință firească, creșterea accelerată a ROBOR, ci despre o criză provocată artificial. Pentru argumentare, Lucian Isar a declarat că în aprilie 2008, într-o conferință de la sediul BNR, se vorbea despre faptul că, în octombrie 2008, practic într-un orizont de 6 luni, se va produce un deficit structural de lichiditate. În opinia sa, disputa verbală publică a Guvernatorului Mugur Isărescu cu Ministrul de Finanțe din 2008, Varujan Vosganian, a fost motivul pentru care Banca Națională a decis să

crească dobânzile, afectând economia, întrucât în momentul în care anticipezi o criză economică, nu se recomandă creșterea dobânzilor sau limitarea creditării.

Întrebat de preșdintele Comisiei, Daniel Zamfir, dacă în opinia sa BNR a manipulat cursul valutar și ROBOR-ul, Lucian Isar a afirmat că da, acest lucru fiind binecunoscut dat fiind faptul că, atât în prezentările publice ale Guvernatorului cât și pe site-ul BNR se vorbește despre administrarea cursului de schimb și despre gestionarea, administrarea, manipularea dobânzilor. Pentru a-și argumenta afirmația, Lucian Isar a prezentat membrilor Comisiei punctul său de vedere legat de modul în care BNR a manipulat cursul valutar și ROBOR-ul: la momentul respectiv Lucian Croitoru, consilier pe probleme de politică monetară al domnului Isărescu, a anunțat menținerea cursului de schimb la un nivel fix, ceea ce pentru participanții din piață care gestionau conturi de marjă era un semnal de vânzare a euro contra leu, la termen. În opinia lui Lucian Isar, în momentul în care Lucian Croitoru a sugerat acestor jucători că BNR va gestiona ferm cursul, aceștia au vândut forward. Problema speculatorilor a fost că alți jucători din piață au generat un flux invers, dobânzile au explodat iar Banca Națională a trebuit să intervină în piață, pentru a realiza obiectivul anunțat legat de menținerea cursului fix. Intervenția Băncii Naționale a constatat în vinderea de euro contra leu, scoțând astfel lichiditate suplimentară din piață. Acest lucru, suprapus peste deficitul de lichiditate, peste faptul că perioada de rezervă a băncilor este de o lună, începând cu 24 ale lunii, suprapus peste faptul că plățile se fac până pe 25 ale lunii către Ministerul de Finanțe, a generat o tensiune pe piață, o lipsă de lichiditate ce a dus dobânzile în piața de swapuri la 1000%. Conform declarațiilor lui Isar acesta a fost momentul în care Guvernatorul Mugur Isărescu a telefonat mai multor președinți de bancă. Ulterior, a făcut o acuzație publică legată de un posibil atac pe curs din partea a trei bănci străine: Barclays, Credit Suisse și Goldman Sachs. Totodată, conform lui Lucian Isar, acesta a fost momentul în care BNR a exercitat presiune asupra băncilor locale, cerându-le să nu mai lucreze cu bănci din străinătate. Tot atunci, Nicolae Cintează a cerut diferiților reprezentanți ai băncilor să vină la BNR la discuții, pe unii dintre ei amenințându-i cu locul de muncă.

Întrebat dacă BNR a intervenit în manipularea ROBOR-ului, Lucian Isar a afirmat că intervenția este evidentă, explicând faptul că, în piața din România, singurul jucător care are dimensiunea suficientă încât să manipuleze cursul de schimb sau dobânzile este Banca Națională. În opinia lui Lucian Isar nu există o altă bancă și nici măcar un cartel care să se poată

juca contra Băncii Naționale, întrucât piața din România e mică. Pentru a exemplifica modul în care BNR a intervenit în manipularea ROBOR-ului, Lucian Isar a făcut referire la discuțiile purtate de Nicolae Cintează cu băncile, discuții ce se regăsesc și în investigația Consiliului Concurenței. De exemplu, vicepreședintele unei bănci a fost amenințat cu locul de muncă în cazul în care nu face ceea ce i-a cerut Guvernatorul prin vocea domnului Șerban Matei. **Conform afirmațiilor sale, amenințarea a fost una din metodele prin care BNR a gestionat dobânzile la momentul respectiv, întrucât toți trezorierii băncilor, la nivel de șef de trezorerie sau președinți executivi au fost chemați în biroul lui Nicolae Cintează și amenințați să asculte ce li se transmite.** Lucian Isar a confirmat faptul că și el, împreună cu vicepreședintele pe operațiuni au fost chemați și amenințați în aceeași manieră de Nicolae Cintează.

Referitor la manipularea Robor-ului din 2008, Isar a precizat că manipularea în perioada respectivă a constat în deplafonarea dobânzilor, tocmai pentru a ajuta tranzacțiile în marjă. Din acest motiv, investigația derulată de Consiliul Concurenței nu trebuia să fie axată pe căutarea unor dobânzi ridicate ca indicii ai înțelegerii. Dobânzile ridicate erau în piață, ca formă de manifestare a lipsei de lichiditate, așa cum putem observa și din valorile pe care dobânzile le înregistrau la overnight în acea perioadă.

În ceea ce privește modalitatea în care băncile stabilesc cotațiile, din media cărora se calculează ROBOR-ul, întrebare fiind dacă aceste cotații reflectă cu adevărat piața, Lucian Isar a confirmat faptul că volumul tranzacțiilor la aceste dobânzi este unul infim. Astfel, tranzacțiile în ROBOR 3 luni și 6 luni sunt sub 1 la 10 000 din totalul tranzacțiilor care se execută pe piață. Acest lucru permite realizarea foarte ușoară a unor înțelegeri, precum principiul reciprocității. În acest sens Lucian Isar a afirmat că băncile pot oricând să stabilească reciprocitatea, așa cum reiese și în investigația Consiliului Concurenței, respectiv să coteze ROBOR-ul la 3.5% ele împrumutându-se în piața la 1.5%, deși în întreg portofoliul de credite în lei cu dobândă variabilă se transpune 3.5%.

Întrebat dacă băncile efectuează și tranzacții la valorile pe care le cotează în perioada de Fixing, Lucian Isar a dezvăluit că aceste tranzacții survin doar în perioadele în care BNR nu manifestă niciun interes în manipularea valorilor ROBOR, și pe cale de consecință nu intervin reprezentanții săi în procedura de stabilire a indidcelui. Însă, în evenimentele din octombrie 2008, Lucian Isar susține că intervenția BNR a fost evidentă dat fiind că 5 bănci din cele 10 au avut

aceeași cotație, în vreme ce restul au cotate pe o plajă foarte largă de valori, cu precizarea că în 2008 s-a produs o manipulare în sensul scăderii valorilor ROBOR. În opinia lui Lucian Isar, modificarea Normei BNR, prin care se plafona ROBOR-ul la cel mult 25% peste dobânda Lombard, s-a realizat tocmai pentru ca BNR să se asigure că își atinge obiectivul de reducere a nivelului ROBOR la cel mult 17.80. Din declarația lui Lucian Isar reiese că intenția BNR-ului a fost în mod clar reducerea ROBOR-ului, iar pentru a materializa-o a recurs la șantaj, amenințări, blocarea prin normă a valorii maxime.

Acesta a confirmat faptul că, în perioada 2009-2010, BNR a organizat întâlniri cu trezorerii, la care a participat și Guvernatorul Mugur Isărescu și Nicolae Cîntează, și la care a fost și el prezent de cel puțin trei ori, alături de alte 20 de persoane. Aceste întâlniri aveau loc la clubul BNR, unde într-o atmosferă informală reprezentanții băncilor ar fi discutat cu reprezentanții BNR despre dobânda la care se împrumuta statul român. Acesta a precizat că băncile nu puteau refuza implementarea sugestiilor primite de reprezentanții BNR întrucât erau amenințate cu controalele efectuate de Nicolae Cîntează. Lucian Isar introduce astfel o nouă teză în dezbateri, respectiv manipularea dobânzilor la care se împrumută statul român prin intervenția Guvernatorului Mugur Isărescu.

Lucian Isar a atras atenția membrilor Comisiei asupra faptului că Banca Națională a României este singura bancă din lume care acordă bonusuri de performanță angajaților și asigură un fond la dispoziția Consiliului de administrație. El a explicat membrilor Comisiei faptul că, pentru a genera profit, procedurile folosite de BNR sunt manipularea cursului și manipularea dobânzilor. Totodată, a explicat cum funcționa legătura între dobânda de intervenție și dobânda titlurilor. Astfel, printr-un procedeu numit suveică, băncile care participau la întâlniri cu reprezentanții BNR discutau și stabileau la ce dobândă se împrumuta statul român. Zilele următoare Ministerul Finanțelor organiza licitație iar băncile interesate să finanțau de la Banca Centrală, prin operațiuni repo, la dobânzi mai mici decât dobânda la care urmau să împrumute statul român, de exemplu 10,5% sau 10%. Diferența dintre dobânda la care împrumutau băncile statul român și dobânda la care se împrumutau băncile de la BNR, prin operațiuni repo, se constituia în profit pentru bănci. Pentru a dovedi că această schemă de intermediere a BNR a funcționat, Lucian Isar a precizat că anul de criză 2009, în care statul român s-a împrumutat cu o dobândă neobișnuit de mare (11%) a fost primul an în care BNR a raportat profit. În opinia lui

Lucian Isar scopul BNR era să genereze profit pentru a putea acorda bonusurile de performanță, iar pentru că Regulamentele europene interzic BNR să finanțeze statul direct, utiliza această suveică. Diferența rezultată între cele două dobânzi era inițial 1%, când numărul băncilor implicate în suveică era restrâns, ulterior, când s-a extins numărul băncilor participante, diferența a scăzut la 0,5%. Întrebat fiind de ce în acest mecanism nu a fost implicat CEC Bank, Lucian Isar a explicat că prin suveică Guvernatorul Mugur Isărescu a urmărit salvarea unor bănci, nu interesul statului român. În acest sens, a furnizat exemplul Băncii Transilvania care a rezolvat criza gravă de lichiditate în care se afla cu cei 100 de milioane de euro împrumutați de la BNR, deși aceasta operațiune a fost în afara normelor legale.

Referitor la bonusurile acordate angajaților, Lucian Isar a precizat că BNR e singura Bancă Centrală care oferă astfel de recompense. În opinia lui Lucian Isar, existența unui bonus de performanță, când deții monopolul banilor, încurajează manipularea cursului, a dobânzii, a prețurilor la care se împrumută statul. În aceste condiții atingerea obiectivelor privind ținta de inflație devine secundară.

Întrebat de domnul senator Adrian Țuțuianu care a fost comportamentul altor Bănci Naționale, în aceeași perioadă de criză, Lucian Isar a precizat că în alte state, Băncile Centrale au decis exact opusul față de BNR, scăzând dobânzile semnificativ: Polonia, în 2009, a ajuns la 2%. Ungaria a concediat Guvernatorul pentru că a întârziat reducerea dobânzilor și a ajuns la 4% în 2009, Cehia a avut o dobândă de circa 1%, iar Banca Centrală Europeană a ajuns la dobândă zero destul de repede.

Referitor la suveica prin care băncile se finanțau prin operațiuni repo pentru ca mai apoi să finanțeze prin titluri de stat Ministerul Finanțelor, Lucian Isar a precizat că Guvernul Boc nu avea cum să reacționeze întrucât Primul-Ministru Emil Boc era „captiv la consiliere”. Cu alte cuvinte, fiind consiliat de Lucian Croitoru, consilier al lui Mugur Isărescu, era imposibil să se opună acestui mecanism. În opinia lui Lucian Isar, ca alternativă la împrumutul de la băncile interne, unde dobânda era de 11%, Ministrul Finanțelor din acea perioadă ar fi putut apela la împrumuturile externe, prin eurobonduri. Prin utilizarea rezervei de aur, drept colateral la împrumutul pe care România l-a făcut la FMI, costurile de finanțare ar fi fost reduse de la 3.5%, cât a fost dobânda medie, la 0.5%, generându-se o economie de circa 400 de milioane de euro, într-o perioadă de 4

ani. În opinia lui Lucian Isar, această economie ar fi ajutat România în perioada de criză atunci când, pentru reducerea cheltuielilor bugetare, s-a decis tăierea pensiilor și salariilor.

În declarațiile sale, Lucian Isar a confirmat membrilor Comisiei economice, industriei și servicii faptul că valorile cotate de băncile implicate în Fixing au fost stabilite respectându-se principiul reciprocității, care nu era altceva decât o formă de înșelare a aparențelor. Acesta a explicat cum funcționa principiul: practic se împrumuta aceeași sumă tocmai pentru a justifica că există tranzacții la prețul respectiv, în vederea publicării în piață. Concluzionând referitor la rolul jucat de principiul reciprocității, Lucian Isar a declarat că principiul reciprocității a fost de fapt găselnița BNR pentru a stopa nemulțumirile bancherilor, nemulțumiri pe care inclusiv domnul Bogdan Mihoc le exprima în mailul transmis colegilor trezoreri, anume că valorile cotate în Fixing nu au nicio legătură cu cele reale, tranzacționate în piață.

În opinia sa scopul inițial pentru care ROBOR-ul a fost introdus, acela de a reflecta piața 1:1 a fost deformat de intervențiile BNR și de înțelegerile dintre bănci, așa cum au fost surprinse în investigația derulată de Conciliul Concurenței, precum și de folosirea indicelui ca formă de șantaj a politicienilor.

Referitor la utilizarea amenințărilor de către BNR ca metodă pentru a-și impune strategia, Lucian Isar a declarat că aceasta este o practică perpetuă a BNR și că, începând cu 2009, când a modificat Regulamentul în acest sens, sancțiunile pentru bancheri sunt mult mai aspre. În prezent, sunt chemați la supraveghere pentru validare mult mai mulți conducători ai băncilor, iar amenziile pot ajunge până la 100 000 de euro. Aceste amenzi sunt plătite de bancher, nu de banca pentru care lucrează, iar șansa de a anula amenda este nulă întrucât contestația deciziei se formulează Consiliului de Administrație al BNR.

În opinia lui Lucian Isar, toate manipulările de dobânzi au fost agreate în urma unor ședințe, a unor întâlniri, cu participarea reprezentanților BNR și a Guvernatorului Mugur Isărescu, pentru că altfel băncile nu ar îndrăznit să facă acest lucru. Lucian Isar a adăgat că, date fiind sancțiunile și nivelul amenzilor personale, în momentul în care bancherii sunt invitați la întâlniri cu reprezentanții BNR iar Nicolae Cintează amenință cu investigații, puțin probabil ca vreun bancher să nu facă ceea ce i se cere.

Audierea membrilor celui de-al doilea Grup de interconsultare: Iulia Desculțu și Oana Neg

La începutul audierii, Iulia Desculțu – inspector de concurență la departamentul Juridic, secția Contencios a solicitat participarea la sedință a directorului adjunct al departamentului, dar prezența acestuia a fost respinsă de membrii Comisiei. Întrebată de președintele Comisiei care a fost procedura de numire a Grupului de interconsultare, Iulia Desculțu a precizat că membrii echipei au fost desemnați prin Ordinul președintelui Consiliului Concurenței, nr. 866 emis la 19 iunie 2012, iar încetarea activității s-a realizat la 21 septembrie 2012 când a fost emis cel de-al doilea Punct de vedere consultativ asupra Raportului de investigație. Acest document a fost predat la cabinetul președintelui Consiliului Concurenței și avea valoare de recomandare, Iulia Desculțu precizând faptul că membrii Grupului de inter-consultare nu au avut acces la forma finală a raportului și nu au știut de concluziile lui Nathaniel Cornoiu – Jitărășu, membru al primul grup de interconsultare.

De asemenea, Iulia Desculțu a prezat faptul că, Grupul de inter-consultare a discutat cu membrii echipei de investigație în privința recomandărilor pe care le-au propus în punctul de vedere elaborat întrucât procedura care vizează grupurile de inter-consultare și modul în care acestea își îndeplinesc mandatul dat de președinte, prevede că, echipa de investigație decide în ce măsură trebuie preluate observațiile grupului, existând deci și varianta în care echipa consideră că raportul este complet.

Aceasta a precizat că propunerea Grupului de inter-consultare nu a fost în sensul modificărilor concluziilor, considerând că ar prezenta utilitate examinarea unor aspecte care să susțină propunerile și concluziile raportului. Practic, Iulia Desculțu a confirmat că Grupul nu a făcut niciun fel de propunere în sensul de a se modifica concluzia raportului, din închidere a investigației în propunere de sancționare. De asemenea, Iulia Desculțu a precizat că membrii celui de-al doilea Grup de inter-consultare nu au avut acces la forma finală a raportului, pentru că mandatul lor s-a încheiat la momentul emiterii punctui de vedere, și nici la primul punct de vedere consultativ formulat de primul Grup de inter-consultare, despre care știa că există dar nu l-au primit spre consultare. La întrebarea Secretarului Comisiei, doamna Silvia Dinică, referitoare la ce documente au analizat concret în cadrul Grupului, reprezentatele Consiliului Concurenței au spus că s-au analizat raportul și probele ridicate din inspecțiile inopinate, și că la

momentul acela nu au constatat că s-au ascuns probe așa cum a specificat, în audierile anterioare, Nathaniel Cornoiu – Jitărășu.

Dan Pencu, membru al Comisiei de disciplină a expus modul de desfășurare al anchetei de disciplină, astfel că la 1 februarie 2013, avându-se în vedere materialul transmis președintelui de către Nathaniel Cornoiu – Jitărășu. Raportul de clasare a sesizării făcute de președintele Consiliului Concurenței, cu privire la fapte calificate ca posibile abateri disciplinare, a fost încheiat la data de 9.04.2013. Mijlocul de analiza a fost audierea tuturor persoanelor implicate în realizarea investigației, pe întreg parcursul, de la momentul deschiderii, în 29.10.2008, până în 2012. Conform declarațiilor făcute de Dan Pencu, sesizarea Comisiei de disciplină a fost făcută de președintele Consiliului Concurenței, Bogdan Chirițoiu, care a motivat-o făcând referire la „materialul trimis de domnul Nathaniel Cornoiu prin e-mail în data 10.12.2012”. Din declarațiile făcute de Nathaniel Cornoiu, contra-raportul a ajuns în posesia lui Bogdan Chirițoiu imediat după finalizarea lui, pe 23 noiembrie 2011, iar pe 5 iulie 2012, la mai bine de 7 luni de la data la care intrase în posesia lui, Nathaniel Cornoiu transmite membrilor echipei de investigație materialul întocmit de el.

Sesizarea a fost îndreptată către cei patru membri ai echipei de investigație inițiale: Irina Popovici, Alina Lapadat, Marian Ivan și Irina Petho, însă Comisia de disciplină i-a audiat și pe membrii Grupurilor de inter-consultare, și pe cei care au fost în echipa de control inopinat al băncilor, precum și pe Nathaniel Cornoiu – Jitărășu. Declarațiile martorilor audiați au fost consemnate în procese-verbale încheiate la fiecare audiere și semnate de cei audiați, însă Comisia de disciplină nu a avut competențe pe fondul cauzei și nu a analizat raportul investigației. Referitor la introducerea mail-ului transmis de Bogdan Mihoc trezorierilor, ca probă în raportul investigației, toți cei audiați, inclusiv Nathaniel Cornoiu, au admis că acesta există în Raport, însă ceea ce Nathaniel Cornoiu reclama de fapt a fost modul în care informațiile transmise în mail au fost interpretate. Analizând strict posibilele abateri disciplinare, Comisia de disciplină a finalizat ancheta în data de 09-04-2013, printr-o decizie de clasare, conform procedurii.

Concluzii finale

În urma audierilor derulate în cadrul anchetei parlamentare, coroborând declarațiile tuturor martorilor și analizând documentele ce au fost transmise de către Consiliul Concurenței, precum și materialele predate în cadrul audierilor de invitați, membrii Comisiei au formulat următoarele concluzii:

1. Pe parcursul derulării anchetei, în urma analizei tuturor documentelor transmise de Consiliul Concurenței și ținând seamă de toate declarațiile făcute în cadrul audierilor, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au constatat faptul că **scopul inițial pentru care ROBOR-ul a fost introdus în formula de calcul a ratelor**, prin Ordonanța de urgență nr. 50 din 9 iunie 2010 privind contractele de credit pentru consumatori, **a fost deturnat, fiind calculat ca medie a unor cotații stabilite netransparent, și nu ca medie a tranzacțiilor reale din piață. În acest sens, prin adresele XX/174/20.03.2019 și XX/175/20.03.2019 membrii Comisiei economice, industriei și servicii au solicitat Ministerului Finanțelor Publice, respectiv Băncii Naționale a României să urgenteze identificarea unei soluții astfel încât ratele dobânzilor la creditele acordate în lei să fie corect calculate.** Concret, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au cerut:

- *Fie transparentizarea completă a modului de calcul astfel încât să se elimine orice suspiciune de manipulare sau de înțelegere de tip cartelar între cele 10 bănci participante la procedura de Fixing, fie decuplarea indicelui ROBOR de la formula de calcul a ratelor, și înlocuirea acestuia, prin preluarea bunelor practici europene, cu un indice care să reflecte media tranzacțiilor reale din piață și nu media cotațiilor.*

- *Amendarea Regulamentului de funcționare a Robid-Robor astfel încât diferența dintre dobânda Robid și cea Robor să fie minimă, dat fiind volumul extrem de redus al tranzacțiilor pe piața monetară interbancară la perioadele de 3 și 6 luni, precum și faptul că soldul creditelor în lei este semnificativ mai mare decât sumele la care băncile sunt obligate la o cotație fermă prin Regulamentul BNR de stabilire a Robid-Robor.*

Urmare a solicitărilor transmise de Comisia economică, industriei și servicii, pe 29 martie 2019, Ministerul Finanțelor Publice a decis să adopte OUG 19/2019, prin care modifică OUG 114/2018 în sensul înlocuirii indicelui ROBOR cu un indice calculat pe baza tranzacțiilor interbancare care se publică pe site-ul BNR, pentru creditele acordate populației începând cu data de 2 mai 2019.

2. În vederea bunei desfășurări a anchetei parlamentare, Comisia economică, industriei și servicii a solicitat Consiliului Concurenței transmiterea unor documente relevante pentru aflarea adevărului cu privire la modalitatea în care s-a desfășurat *investigația efectuată de Consiliul Concurenței, deschisă prin Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr.420/2008,*

și având ca obiect posibila încălcare a prevederilor art. 5 alin. (1) din Legea concurenței nr. 21/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 81 alin. (1)1 din Tratatul de instituire a Comunității Europene de către întreprinderile active pe piața serviciilor bancare și interbancare din România.

Astfel, prin adresele: Nr.XX/75/15.02.2019, Nr.XX/90/19.02.2019, Nr.XX/96/21.02.2019, Nr.XX/105/25.02.2019, Nr. XX/118/27.02.2019, Nr. XX/134/07.03.2019, Comisia economică, industriei și servicii a solicitat documente relevante pentru atingerea obiectivelor anchetei. **Acestor solicitări, Consiliul Concurenței a răspuns selectiv, furnizând documentele parțial și cu depășirea termenelor prevăzute în conținutul adreselor de solicitare. Lista completă a documentelor solicitate precum și lista documentelor transmise de către Consiliul Concurenței, se regăsesc în structura raportului. De asemenea, trebuie precizat faptul că, în cazul Punctelor de vedere consultative, membrii Comisiei au intrat în posesia lor în cadrul audierilor din 5 martie 2019, atunci când au fost predate de către Nathaniel Cornoio, în timpul ședinței. În aceeași zi, la ora începerii ședinței, Consiliul Concurenței a transmis o serie de documente ce nu au putut fi studiate pentru ședința respectivă, dată fiind transmiterea tardivă. Printre acestea se regăseau și punctele de vedere consultative, analizate de senatori în vederea pregătirii ședinței din 19.03.2019. Această furnizare întârziată a documentelor a îngreunat audierile desfășurate la 26 februarie respectiv 5 martie 2019.**

Ca urmare a adresei XX/134/07.03.2019, prin care Comisia economică solicita înregistrările audio-video ale ședinței Plenului Consiliului Concurenței din data de 10.12.2012 și 9.04.2013, **Consiliul Concurenței a transmis adresa înregistrată de Comisia economică cu Nr. XX/151/13.03.2019 prin care anunță că nu poate da curs solicitării, întrucât înregistrările respective conțin și alte subiecte discutate de către membrii Plenului cu ocazia ședințelor menționate, aspecte care ar fi excedat obiectivelor și scopului anchetei parlamentare. De asemenea, solicitarea Comisiei referitoare la punerea la dispoziție a procesului verbal aferent ședinței în care Plenul Consiliului Concurenței a decis închiderea investigației, desfășurate la data de 09.04.2013, nu a primit niciun răspuns din partea Consiliului Concurenței, nici în sensul furnizării documentului, nici în sensul motivării netransmiterii acestuia.**

Constatând modul defectuos în care Consiliul Concurenței a înțeles să colaboreze cu Comisia economică, industriei și servicii, prin răspunsurile incomplete și întârziate ce au fost furnizate solicitărilor transmise (documentele au fost transmise cu depășirea termenelor ce

figurau în textul solicitărilor), membrii Comisiei consideră că Președintele Consiliului Concurenței, Bogdan Chirițoiu, prin deciziile sale, a obstrucționat buna desfășurare a anchetei și a îngreunat atingerea obiectivelor anchetei parlamentare, așa cum au fost aprobate de Biroul Permanent al Senatului, prin Hotărârea nr. 4/2019.

Astfel, membrii Comisiei economice, industrii și servicii au constatat că, prin deciziile sale, Președintele Consiliului Concurenței, Bogdan Chirițoiu, a încălcat prevederile art.9, alin (6) din Legea nr.96/2006, privind statutul deputaților și al senatorilor, republicată, care spune că „**refuzul persoanelor invitate la comisia de anchetă de a furniza informațiile solicitate sau de a pune la dispoziția acesteia celelalte documente sau mijloace de probă deținute, utile activității comisiei, poate fi considerat obstrucționare sau împiedicare a aflării adevărului și poate constitui temei pentru sesizarea organelor de urmărire penală**”

3. Conform declarațiilor făcute de fostul Secretar General al Consiliului Concurenței, Vasile Șeclaman, în cadrul audierilor desfășurate la data de 5.03.2019, afirmații susținute și de Dan Ionescu, **închiderea investigației, cu soluția de nesancționare a băncilor, s-a făcut fără ca toți membrii Plenului să fie informați cu privire la restul documentelor întocmite care vizau investigația, respectiv cele două puncte de vedere consultative și contra-raportul semnat de Nathaniel Cornoiu.** În acest sens, membrii Plenului au avut declarații contradictorii întrucât Lazlo Gyerko a precizat că, în ziua celei de-a doua introducerii a Raportului pe ordinea de zi a Plenului Consiliului Concurenței, respectiv pe 10.12.2012, Nathaniel Cornoiu a transmis pe e-mail, tuturor membrilor Plenului, contra-raportul redactat de el, însă Dan Ionescu a negat că ar fi intrat în posesia contra-raportului, afirmând că nu a citit nici opinia separată a lui Nathaniel Cornoiu, nici cele două puncte de vedere consultative. La data de 5 iulie 2012, prin decizia Președintelui Bogdan Chirițoiu, materialul elaborat de Nathaniel Cornoiu a fost transmis către echipa inițială de investigație și către primul Grup de inter-consultare: Irina Popovici, Marian Ivan, Irina Petho, Alina Lapadat, Mona Banu și Violeta Toader. Concluziile contra-raportului vizau fapte grave, cum ar fi: ascunderea culpabilă a probelor incriminatorii de către echipa de investigație, favorizarea infractorului, uzul de fals constând în depunerea Raportului în vederea soluționării greșite a investigației din 2008-2011 de către Plenul Consiliului Concurenței, etc. **Cu toate acestea, prin coroborarea declarațiilor martorilor audiați, membrii Comisiei economice, industrii și servicii au constatat faptul că cele două puncte de vedere consultative nu au fost puse la dispoziția tuturor membrilor Plenului Consiliului Concurenței, iar contra-raportul a ajuns în posesia**

unora dintre membrii Plenului la circa 1 an de la predarea către Președinte, fiind transmis pe e-mail de către Nathaniel Cornoiu. Dan Ionescu, membru al Plenului, a declarat că nu intrat în posesia contra-raportului, spre deosebire de Lszlo Gyerko care a confirmat primirea pe e-mail, în data de 10.12.2012. Totodată, Bogdan Chirițoiu a fost acuzat de alți martori audiați de faptul că **votul de închidere a investigației a fost dat de Plenul Consiliul Concurenței fără ca părțile implicate să fi fost audiate.** În acest sens, întrebat fiind de președintele Daniel Zamfir de ce nu a considerat necesar să audieze părțile, având în vedere complexitatea investigației, Bogdan Chirițoiu a explicat că audierea părților se face doar în cazurile în care se propune sancționarea agenților economici, ori când Consiliul a demarat investigația ca urmare a unei sesizări primite din partea unui terț.

Având în vedere complexitatea investigației, faptul că concluzia formulată de echipa de investigație era virulent contrazisă de contra-raport, concluziile celor două puncte de vedere consultative ce recomandau o analiză suplimentară a probelor în vederea unei justificări temeinice a concluziilor Raportului, precum și faptul că decizia de a audia părțile era atributul exclusiv al Președintelui Consiliului Concurenței, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au concluzionat că Bogdan Chirițoiu a gestionat în mod părtinitor închiderea investigației, desfășurându-și cu rea-credință activitatea.

4. Conform declarațiilor făcute de Nathaniel Cornoiu în cadrul audierilor, contra-raportul a fost predat personal Președintelui Consiliului Concurenței la data de 23 noiembrie 2011. Pe 5 iulie 2012, la mai bine de 7 luni de la data la care intrase în posesia lui, Bogdan Chirițoiu dispune verbal punerea la dispoziția Echipei de investigație și a Grupului de inter-consultare a textului contra-raportului. **Membrii Comisiei economice, industriei și servicii consideră că ascunderea contra-raportului vreme de aproximativ 7 luni reprezintă o tergiversare voită a anchetei, fapt ce contravine flagrant obligației de exercitare cu bună-credință a atribuțiilor de serviciu.** În acest sens este relevantă declarația domnului Laszlo Gyerko care a susținut, atât în cadrul audierilor cât și într-un punct de vedere scris transmis Comisiei ulterior audierii sale, faptul că **membrii Plenului au aflat pentru întâia oară despre existența contra-raportului la 10.12.2012, în ziua celei de-a doua introduceri pe ordinea de zi a ședinței Plenului Consiliului a raportului de investigație.** Astfel, membrii Plenului sunt informați în legătură cu un document crucial pentru mersul investigației la 1 an distanță de la momentul în care acesta

a ajuns în posesia Președintelui Bogdan Chirițoiu, ceea ce confirmă încă o dată faptul că investigația a fost tergiversată și obstrucționată prin decizii ale Președintelui Chirițoiu.

5. Urmărind etapele procedurale ale desfășurării investigației deschisă prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 420/2008, precum și prin coroborarea declarațiilor martorilor din cadrul audierilor, Comisia economică, industriei și servicii a constatat că decizia de numire a celor două grupuri de inter-consultare, înființate prin Ordine ale Președintelui Consiliului Concurenței, a avut ca unic scop întărirea concluziilor formulate în forma inițială a Raportului, de prima echipă de investigație, și nu re-evaluarea tuturor probelor cu posibilitatea unei schimbări radicale a concluziei. În acest sens este edificatoare declarația făcută de Irina Popovici, membru al echipei de investigație și raportor al investigației, în ultima parte a derulării acesteia, **care a explicat că, „în nici un moment nu s-a pus problema ca echipa să schimbe concluzia raportului. Raportul plecase de la echipă, cu concluzia pe care echipa a înțeles să și-o asume, argumentată în felul pe care l-a înțeles echipa. Grupurile de peer review sunt numite de către conducere, astfel încât plenul, la final, să poată să decidă în cunoștință de cauză.”**

În urma audierilor tuturor martorilor, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au constatat faptul că, deși ambele Grupuri de inter-consultare concluzionează în punctele de vedere formulate necesitatea analizării suplimentare a probelor în vederea completării raportului, nimeni nu a supervizat modul în care raportorul a revizuit argumentația raportului, deși propunerile și sugestiile exprimate de grupurile de inter-consultare erau extrem de relevante vizând necesitatea calificării juridice a naturii schimbului de informații realizat prin intermediul e-mail-urilor analizate în raport. Se impunea așadar clarificarea măsurii în care practica asigurărilor reciproce, bilaterale, de a nu efectua tranzacții la fixing, a denaturat valorile cotate pentru indicele ROBOR, dat fiind faptul că, pentru ca o bancă să poată cota o valoare ce îi maximiza profitul și îi minimiza riscul (17.8- în condițiile plafonului impus de BNR) aceasta trebuia să preconizeze că nu îi vor fi solicitate oferte ferme de către restul contribuitorilor la fixing.

Conform declarațiilor martorilor, concluziile conturate de cele două puncte de vedere consultative erau destinate raportorului. Cu toate acestea, date fiind complexitatea investigației, existența unui contra-raport care contrazicea concluzia nesancționării băncilor, precum și declarația raportorului Irina Popovici referitoare la faptul că rolul peer-review-urilor era acela de a ajuta Plenul să decidă în cunoștință de cauză, Comisia

economică, industrii și servicii consideră că se impunea informarea membrilor Plenului referitoare la toate documentele întocmite în fiecare etapă a investigației. Contrar unei atitudini deplin transparente, președintele Consiliului Concurenței nu a considerat utilă informarea Plenului cu privire la existența punctelor de vedere consultative, iar contra-raportul a fost transmis pe mail către membrii Plenului la circa 1 an de la momentul predării lui de către Nathaniel Cornoio, ceea ce constituie dovada clară a modului părtinitor în care investigația a fost gestionată.

6. Membrii Comisiei economice, industrii și servicii au constatat că sesizarea Comisiei de disciplină de către Președintele Consiliului Concurenței, prin adresa nr. BMC.-892/01.02.2013, având ca obiect cercetarea presupuselor abateri disciplinare ale membrilor echipei de investigație, precum neutilizarea anumitor probe în elaborarea raportului și neefectuarea inspecției inopinate conform interesului investigației, a avut drept scop anularea argumentelor expuse pe larg, în contra-raport, de Nathaniel Cornoio printr-o Comisie care, de fapt, nu a analizat pe fond contra-raportul. În conformitate cu declarațiile făcute în cadrul audierii din data de 19.03.2019 de către Dan Pencu, inspector de concurență și membru în Comisia de disciplină, cercetarea administrativă nu a vizat fondul investigației derulate de Consiliul Concurenței ci strict verificarea abaterilor disciplinare punctuale din sesizare. Cu toate acestea, așa cum a rezultat din audierile desfășurate în cadrul anchetei, mărturia lui Lazslo Gyerko fiind relevantă în acest sens, membrii Plenului au interpretat soluția de clasare dată de Comisia de disciplină ca fiind un argument împotriva contra-raportului realizat de Nathaniel Cornoio. **În acest mod, prin deschiderea unei Comisii de disciplină, care a analizat strict abaterile menționate în sesizare, s-a creat falsa impresie a unei discuții legate de problemele enunțate în contra-raport deși soluția care se impunea era discutarea pe fond, a tuturor celor 70 de probleme de natură juridică, economică și concurențială, identificate de Nathaniel Cornoio. Tocmai de aceea, membrii Comisiei economice, industrii și servicii consideră că decizia Comisiei de disciplină, de clasare a sesizării, nu combate argumentele expuse de Nathaniel Cornoio în contra-raport, referindu-se strict la abaterile disciplinare și nu la fondul problemelor analizate în cadrul raportului de investigație. În aceste condiții, Comisia economică a constatat faptul că în Plenul Consiliului a fost prezentată concluzia de clasare dată de Comisia de disciplină, deși ceea ce se impunea era o discuție pe fond, pentru a clarifica lista celor 70 de probleme identificate de Nathaniel Cornoio în contra-raport.**

7. Acuzațiile aduse echipei de investigație de către Nathaniel Cornoiu, în ceea ce privește faptul că raportul întocmit este lacunar și omisiv, iar probele colectate în timpul inspecției inopinate fie nu au fost luate în considerare, întrucât nu se regăsesc în raport, fie au fost interpretate defectuos și părtinitor, au fost analizate în cadrul audierilor din ședința desfășurată în data de 5 martie 2019. De asemenea, s-a discutat despre inspecția inopinată desfășurată pe 30 octombrie 2008, având în vedere faptul că au existat suspiciuni privind colectarea defectuoasă a probelor. În acest sens, în sesizarea făcută de Președintele Consiliului Concurenței către Comisia de disciplină a Consiliului erau invocate fapte calificate ca posibile abateri disciplinare, printre care și neefectuarea unei inspecții conform interesului investigației. În același sens, conform unor declarații făcute în spațiul public de fostul trezorier Florin Cîțu, la momentul controlului efectuat de inspectorii de concurență, la care domnia sa a participat, cuvintele cheie folosite de aceștia pentru identificarea probelor compromițătoare erau „Golden Sachs”, „JP Morgan”, „UBS”, Credit Suisse, BNR, numele unor trezorerii, însă nu se regăseau alte cuvinte ce ar fi ajutat într-adevăr identificarea unor dovezi, cum ar fi „dobândă”.

Din raportul întocmit de Comisia de disciplină, rezultă că, în cadrul audierilor făcute în timpul cercetării, în 2013, Mona Banu a recunoscut faptul că, din totalul probelor colectate, **„o bună parte din acte nu au fost considerate utile”**.

În ceea ce privește valorificarea probelor introduse în raport, referitor la e-mail-ul transmis trezorerilor de Bogdan Mihoc, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au constatat că, **deși acesta se regăsește în raportul investigației, interpretarea informațiilor transmise în corpul mail-ului poate fi considerată părtinitoare.** În același timp, deși în Raport se regăsește un mail transmis de Florin Cîțu, în care acesta propune ca trezorerii să se întâlnească, pe motiv că ROBOR-ul e o înțelegere între bănci iar BNR-ul nu ar trebui să aibă un rol, interpretarea acestui mail este sumară. De altfel, în cadrul audierilor, membrii Comisiei economice au constatat că interpretarea din Raport coincide și cu opinia președintelui Bogdan Chirițoiu. În cadrul audierilor, acesta a explicat că mail-ul transmis de Florin Cîțu, în care propunea o întâlnire cu trezorerii, a fost „o prostie spusă într-un e-mail”, ce nu trebuie luată în considerare ca tentativă de înțelegere. În opinia președintelui Consiliului Concurenței nici întâlnirea dintre trezorerii și reprezentanții BNR nu poate fi considerată ilegală, întrucât băncile sunt nevinovate, fiind chemate de reglementator.

Luând în considerare declarațiile tuturor martorilor audiați, referitor la acuzația privind ascunderea probelor, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au constatat faptul că echipa de investigație nu a luat în considerare toate probele colectate în cadrul investigației, iar unora dintre probele incluse în raport li s-a conferit o interpretare subiectivă.

8. Analizând raportul de investigație, punctele de vedere consultative formulate de cele două Grupuri de inter-consultare, contra-raportul scris de Nathaniel Cornoïu, raportul întocmit de Comisia de disciplină a Consiliului Concurenței, declarațiile martorilor precum și toate documentele care vizau investigația și care au fost transmise Comisiei sau predate de invitați în timpul audierilor, membrii Comisiei economice industriei și servicii au constatat că **există o fractură între probele incluse în raport și concluzia enunțată în final. Totodată, au existat elemente probatorii, de natură să schimbe concluzia finală, pe care echipa de investigație fie le-a analizat superficial, fie nu le-a inclus în raport. În acest sens amintim de documentul prin care una dintre băncile investigate recunoaște că a comunicat competitorilor interese de afaceri, ceea ce contravine Legii Concurenței nr.21/1996. Este vorba despre adresa transmisă în 6 ianuarie 2009 de către Unicredit Consiliului Concurenței, probă identificată de Nathaniel Cornoïu.** În opinia membrilor echipei de investigație, susținută în timpul audierii din data de 5 martie 2019, recunoașterea vinovăției din partea băncilor nu este suficientă, fiind necesar a fi dovedit faptul că informațiile transmise către competitori au perturbat concurența, ceea ce în opinia lor, nu s-a reușit în cadrul investigației.

9. Conform declarațiilor făcute de Lucian Isar în cadrul audierilor din data de 19 martie 2019, în octombrie 2008, BNR a fost responsabilă cu manipularea cursului valutar și a **ROBOR-ului**. Acesta a explicat cum criza de lichiditate din 2008 nu a fost una reală ci una generată, iar anunțul lui Lucian Croitoru, referitor la menținerea fixă a cursului, a fost un semnal de vânzare a euro contra leu pentru participanții din piață care gestionau conturi de marjă. Într-un efect de domino, alți jucători au generat un flux invers, dobânzile au explodat iar Banca Națională a trebuit să intervină pentru a menține cursul. Astfel, BNR a vândut euro contra leu, scoțând lichiditate suplimentară din piață, ceea ce a accentuat criza de lichiditate și a determinat creșterea dobânzilor. Argumentația lui Lucian Isar este susținută și de analizele publice ale lui Florin Cîțu, care afirma că, în 2008, BNR a aruncat economia în criză întrucât: a redus masa monetară, vânzând euro contra leu, ceea ce a determinat creșterea dobânzilor, care a determinat descurajarea

consumului și a investițiilor, ceea ce a produs recesiune și criză în România. **De altfel din declarațiile lui Lucian Isar, Florin Cîțu participa la întâlnirile pe care BNR le organiza cu trezorerii băncilor implicate în procedura de Fixing, întâlniri la care, conform declarațiilor lui Lucian Isar, se discuta stabilirea valorilor dobânzilor, inclusiv dobânda la care statul român se împrumută. Membrii Comisiei economice, industriei și servicii au constatat astfel faptul că explozia indicelui ROBOR din octombrie 2008 a survenit ca o consecință firească a unui întreg lanț de evenimente generat de deciziile BNR, decizii ce au determinat o acțuare a crizei de lichiditate.**

Conform declarațiilor martorilor și a probelor ce au fost analizate, membrii Comisiei economice industriei și servicii au constatat faptul că, discuțiile privind manipularea indicelui ROBOR se realizau în cadrul unor întâlniri ale trezoreriilor, organizate de reprezentanții BNR. Din declarațiile lor, la astfel de întâlniri au participat atât Eugen Cîrstea cât și Lucian Isar. Membrii Comisiei economice au constatat că **întâlnirile organizate de BNR cu trezorerii și directorii băncilor erau frecvente. Lucian Isar a confirmat faptul că, în perioada 2009-2010, BNR a organizat mai multe întâlniri cu trezorerii, la care a participat și Guvernatorul Mugur Isărescu și Nicolae Cîntează, și la care a fost și el prezent de cel puțin trei ori, alături de alte 20 de persoane, printre care și Florin Cîțu. Aceste întâlniri aveau loc fie la sediul BNR, fie în clădirile din Parcul cu platani, unde, într-un cadru informal, reprezentanții băncilor ar fi discutat cu reprezentanții BNR inclusiv despre dobânda la care se împrumuta statul român. El a precizat că băncile nu aveau posibilitatea de a refuza să implementeze sugestiile primite de la reprezentanții BNR, întrucât erau amenințați cu controalele efectuate de Nicolae Cîntează. Lucian Isar introduce astfel o nouă teză în dezbateri, respectiv manipularea dobânzilor la care se împrumută statul român. În Raportul investigației regăsim proba faptului că două dintre băncile anchetate au recunoscut participarea la întâlnirea cu reprezentanții BNR, desfășurată la 2 octombrie 2008. Însă, în ciuda acestei recunoașteri, interpretarea acordată nu a fost de natură să permită sancționarea. Referitor la întâlnirea dintre reprezentanții băncilor implicate în procedura de Fixing și reprezentanții BNR, desfășurată la data de 2 octombrie 2008, Marian Ivan consideră că, deși au existat indicii temeinice, și chiar recunoașterea a două dintre bănci, totuși probele nu au fost suficiente pentru a fi considerate încălcarea a Legii și sancționate ca atare. Întrebat fiind despre principiul reciprocității, a cărei implementare e dovedită în raportul redactat chiar de cei trei membri ai echipei de investigație, prin discuțiile surpinse între dealerii**

băncilor, **Marian Ivan a argumentat că probele pe care le-a inclus în raport dovedesc de fapt „un principiu al reciprocității limitelor, nu cotațiilor”, insufient pentru a sancționa băncile participante la Fixing.** Mai mult decât atât, **în interpretarea echipei de investigație, întâlnirea reprezentanților băncilor cu cei ai BNR, din 2 octombrie, a fost una firească, menită să „dezghețe piața, să crească sentimentul de încredere între Bănci și astfel încât indicii de referință ROBID/ROBOR să funcționeze”.** Aceeași interpretare este dată și de **Bogdan Chirițoiu** care, în cadrul audierilor, a declarat că **întâlnirea dintre reprezentanții băncilor și cei ai BNR nu poate fi sancționată iar băncile sunt nevinovate, întrucât au fost chemate de reglementator.**

10. Referitor la suspiciunea privind manipularea indicelui ROBOR de către băncile implicate în procedura de Fixing, suspiciune ce a stat la baza investigației desfășurate de Consiliul Concurenței pe piața serviciilor bancare și interbancare, membrii Comisiei au constatat faptul că în cadrul anchetei au existat declarații ale martorilor ce confirmă teza unei posibile înțelegeri între bănci, precum și intervenția BNR în calcularea indicelui ROBOR. **Astfel, din declarațiile făcute de Lucian Isar, intervenția BNR a fost evidentă, dat fiind că 5 bănci din cele 10 au avut aceeași cotație, în vreme ce restul au cota pe o plaja foarte largă de valori, cu precizarea că în 2008 s-a produs o manipulare în sensul scăderii valorilor ROBOR.** În opinia lui Lucian Isar, modificarea Normei BNR, prin care se plafona ROBOR-ul la cel mult 25% peste dobânda Lombard, s-a realizat tocmai pentru ca BNR să se asigure că își atinge obiectivul de reducere a nivelului ROBOR la cel mult 17.80. **Din declarația lui Lucian Isar reiese că intenția BNR-ului a fost în mod clar reducerea ROBOR-ului, iar penru a materializa-o a recurs la șantaj, amenintări, blocarea prin normă a valorii maximele. De altfel, acesta a explicat membrilor Comisiei faptul că toate manipulările de dobânzi pe ROBOR sau pe titlurile de stat au fost agreate în urma unor ședințe, întâlniri, cu participarea reprezentanților BNR și Guvernatorului Mugur Isărescu.** Lucian Isar și-a argumentat afirmația prin faptul că nivelul sancțiunilor și al amenzilor personale aplicabile bancherilor, precum și amenințările cu investigații sunt determinante în implementarea cu obediență a tuturor directivelor primite din partea BNR. Din declarațiile martorilor, dar și din probele incluse în raportul întocmit de Consiliul Concurenței, membrii Comisiei au constatat că **nivelul cotațiilor a fost influențat ca urmare a acestor întâlniri, iar una dintre metodele prin care ROBOR ul a fost influențat a fost presiunea pe care BNR-ul a exercitat-o asupra bancherilor pentru a ține nivelul dobânzii în Fixing cu mult**

sub nivelul din extra fixing. Această presiune este recunoscută și de Bogdan Chirițoiu, care în cadrul audierilor a explicat **faptul că în cele 3 zile analizate din octombrie 2008, nivelul ROBOR din Fixing era mult sub nivelul pieței întrucât băncile resimțeau presiunea BNR, nu pentru că ar fi făcut o înțelegere cartelară.** Din punctul său de vedere, băncile nu au greșit cu nimic prin faptul că și-au ascultat reglementatorul, ținând nivelul ROBOR-ului mai jos decât valorile pe care piața le dădea în extra-fixing.

11. Totodată, în raportul întocmit de Consilul Concurenței există dovada amenințării bancherilor, deși interpretarea acordată acestei probe nu a fost de natură să permită aplicarea unor sancțiuni. În acest sens este elocvent mailul inclus în raportul inițial de investigație, mail în care vicepreședintele unei bănci e amenințat de Nicolae Cintează, în numele Guvernatorului Mugur Isărescu, precum și declarația publică a lui Mugur Isărescu din cadrul audierilor Comisiei economice, atunci când admite că Nicolae Cintează telefonează trezorerilor pentru a-i coordona. În ceea ce privește utilizarea amenințărilor de către BNR ca metodă de a-și impune strategiile, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au aflat din declarațiile lui Lucian Isar că aceasta este o practică perpetuă a BNR și că, începând cu 2009 când a modificat Regulamentul, sancțiunile pentru bancheri sunt mult mai aspre. În prezent, sunt chemați la supraveghere pentru validare mult mai mulți conducători ai băncilor, iar cuantumul amenzilor poate ajunge și la 100 000 de euro. Aceste amenzi sunt plătite de bancher, pe persoană fizică, iar șansa de a anula prin contstare este nulă întrucât contestația la decizie se formulează tot Consiliului de Administrație BNR

12. Întrucât suspiciunile privind manipularea cursului au făcut obiectul unor dezbateri ample în spațiul public, atât în octombrie 2008, cât și ulterior, în încercarea de a clarifica împrejurările și cauzele care au generat posibila manipulare a ROBOR-ului, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au considerat în formularea concluziilor, pozițiile publice, referitoare la acest subiect, exprimate de invitații care au refuzat să participe la audieri. Dat fiind refuzul sistematic al domnului senator Florin Cîțu de a participa, în calitate de fost trezorier al ING Bank, la audierile din cadrul anchetei parlamentare privind investigația derulată de Consiliul Concurenței pe piața serviciilor bancare și interbancare, **membrii Comisiei economice, industriei și servicii au analizat opiniile și argumentele expuse public de domnul Florin Cîțu referitor la acest subiect. Legat de evenimentele din 2008, acesta a avut numeroase analize pe care le-a comunicat public, referitoare atât la rolul BNR în creșterea**

dobânzilor din 2008, cât și la manipularea cursului valutar de către BNR sau la presiunile făcute de banca pentru care lucra pentru a nu spune estimările corecte pe curs, declarând că el însuși a primit telefoane din partea conducerii băncii pentru a nu face dezvăluiri. Referitor la comportamentul Băncii Naționale în 2008, Florin Cîțu afirma că BNR a fost responsabil cu creșterea dobânzilor, această decizie aruncând România în recesiune. Referitor la manipularea cursului valutar, Florin Cîțu a publicat numeroase analize în care argumenta cu date statistice faptul că BNR și Guvernatorul Mugur Isărescu intervin pentru a influența cursul valutar.

13. În ceea ce privește modalitatea de stabilire a cotațiilor, respectiv cât de bine reflectă piața aceste cotații plasate de bănci, din media cărora rezultă inicele ROBOR, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au constatat că, din totalul tranzacțiilor care se execută pe piață, volumul tranzacțiilor în ROBOR 3 luni și 6 luni sunt sub 1 la 10 000. Acest lucru permite realizarea foarte ușoară a unor înțelegeri, de tipul principiului reciprocității. În acest sens Lucian Isar a explicat că băncile pot oricând să stabilească reciprocitatea, așa cum reiese și în investigația Consiliului Concurenței, respectiv să coteze ROBOR-ul la 3.5% ele împrumutându-se în piața la 1.5%, deși în întreg portofoliul de credite în lei cu dobândă variabilă se transpune 3.5%.

14. Analizând punctul de vedere al Direcției Juridice, formulat la data de 01.08.2011, precum și cele două puncte de vedere consultative, formulate de cele două grupuri de inter-consultare, la data de 14.10.2011, respectiv 21.09.2012, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au constatat că în toate cele trei documente se propune o analiza suplimentară a probelor în vederea formulării unor concluzii temeinic argumentate ale raportul de investigație. Astfel, analizând documentele, membrii Comisiei au reținut faptul că Direcția Juridică a formulat observații și propuneri referitoare la motivarea concluziilor, semnalând că, în ceea ce privește schimbul de informații realizat prin e-mailurile incluse în raport, nu se clarifică valoarea probatorie a mailurilor invocate, fiind necesar a se preciza că schimbul nu se poate încadra în categoria de schimb de date strategice. În acest sens, membrii Comisiei au avut în vedere documentul transmis de Unicredit Bank către Consiliul Concurenței, în care agentul economic recunoștea că datele din e-mail sunt strategice, document asupra căruia atrage atenția Nathaniel Cornoiu. Totodată, în urma analizării raportului, DJC a propus completarea Capitolului VI. Incidența art.5 alin (1) lit.a) din Legea Concurenței și a art.101 alin . (3) din Tratat, cu date relevante și interpretate de analiza economică efectuată în capitolul IV

precum și cu alți indicatori economici ce caracterizează poziția de lichiditate a instituțiilor de credit respective.

În primul punct de vedere consultativ, semnat de membrii primului Grup de inter-consultare (Violeta Toader, Mona Banu și Nathaniel Cornoș Jitărășu), la data de 14.10.2011, se concluzionează că: „Având în vedere că natura schimbului de informații (asigurărilor reciproce) coroborată cu comportamentul paralel, subsecvent al participanților la Fixing sunt fundamentale pentru calificarea juridică a faptei analizate, apreciem că este necesară clarificarea motivată a acestora, din perspectiva aptitudinii de a limita concurența și comportamentul concurențial al agenților economici analizați. În considerarea aspectelor menționate, **propunem reevaluarea posibilelor practici anticoncurențiale analizate în raport, în vederea emiterii unei concluzii temeinic motivate cu privire la aceasta**”.

De asemenea, în cel de-al doilea punct de vedere consultativ, semnat de membrii celui de-al doilea Grup de inter-consultare (Daniela Papacu, Iulia Desculțu și Oana Neg), la data de 21.09.2012, se reține că:

„Având în vedere următoarele aspecte:

-trei dintre băncile participante la Fixing au recunoscut total sau parțial existența unei înțelegeri, cu privire la adoptarea principiului reciprocității în ceea ce privește limitele de expunere;

-conversațiile mai sus menționate între dealerii a 6 bănci participante la Fixing conțin elemente de natură să inducă o practică de ajustare reciprocă a limitelor de expunere;

-în Raport se menționează expres faptul că, deși există *conversații doar între RBS pe de o parte și RZB, EximBank, Unicredit, CEC, respectiv Bancpost pe de altă parte, un comportament similar au adoptat și BCR, BRD și Banca Transilvania*”;

-aplicarea unui principiu al reciprocității în ceea ce privește limitele de expunere implică o derogare de la regulile conform cărora fiecare bancă trebuie să își stabilească de sine stătător limitele de expunere față de contrapartidele sale;

-Raportul reține în mod expres faptul că aceste conversații între dealerii celor 6 bănci fac predictibil comportamentul individual comercial al fiecărei bănci,

Pentru o corectă înțelegere a rațiunilor pe baza cărora se propune aplicarea art.42 alin.(1) din Lege, **considerăm necesară completarea analizei efectuate în Raport, în sensul de a se prezenta cu claritate factorii obiectivi pentru care aspectele sus-menționate nu au fost**

reținute ca având aptitudinea de a imprima caracter anticoncurențial comportamentului băncilor în cadrul procesului de stabilire a indicatorilor ROBOR/ROBID.

În aceste condiții, membrii Comisiei economice, industrii și servicii consideră că, decizia Președintelui Consiliului Concurenței de a nu aduce la cunoștință membrilor Plenului concluziile punctelor de vedere, precum și decizia Raportorului de a nu prelua, în redactarea Raportului final privind investigația, observațiile și propunerile formulate de Grupurile de interconsultare, constituie abateri grave ce trebuie sancționate întrucât dovedesc reaua credință manifestată în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

15. Analizând declarațiile tuturor martorilor și coroborând toate informațiile furnizate, membrii Comisiei economice, industrii și servicii au remarcat o serie de inadvertențe, de declarații contradictorii, care evidențiază o ascundere a adevărului din partea unora dintre cei audiați. **De exemplu,** conform declarațiilor făcute de Dan Pencu, sesizarea Comisiei de disciplină a fost făcută de Președintele Consiliului Concurenței, Bogdan Chirițoiu, care a motivat-o făcând referire la „materialul trimis de domnul Nathaniel Cornoiu prin e-mail în data 10.12.2012”. La această dată, Nathaniel Cornoiu transmite membrilor Plenului contra-raportul, întrucât transmiterea către Președintele Chirițoiu avusese loc în urmă cu circa 1 an. Astfel, din declarațiile făcute de Nathaniel Cornoiu, contra-raportul a ajuns în posesia lui Bogdan Chirițoiu imediat după finalizarea lui, în noiembrie 2011 iar în iulie 2012, la mai bine de 7 luni de la data la care intrase în posesia lui, din dispoziția lui Bogdan Chirițoiu, Nathaniel Cornoiu transmite membrilor echipei de investigație materialul întocmit de el. De asemenea, conform declarațiilor lui Vasile Șeclaman, în 2012, Președintele Consiliului, Bogdan Chirițoiu, i-a solicitat sfatul cu privire la contra-raportul scris de Nathaniel Cornoiu, ceea ce dovedește că Președintele Bogdan Chirițoiu intrase în posesia documentului cu mult înainte de 10.12.2012, când află membrii Plenului. **Un alt exemplu de informații contradictorii se referă la materialele pe care membrii Plenului Consiliului Concurenței le-au avut la dispoziție în considerarea deciziei. Astfel, în raportul întocmit de Comisia de disciplină, care conține declarațiile făcute de Președintele Bogdan Chirițoiu în cadrul cercetării, se arată că acesta a subliniat faptul că toate materialele (raportul, punctul de vedere ale DJC și cele ale Grupurilor de inter-consultare, materialul întocmit de Nathaniel Cornoiu) au fost primite de toți membrii Plenului. În cadrul audierilor, atât Dan Ionescu cât și Laszlo Gyerko au negat faptul că au primit punctele de vedere consultative pentru a fi studiate în considerarea votului, explicând că votul în Plen s-**

a dat strict pe materialul pus la dispoziție, respectiv Raportul investigației. Referitor la contra-raport, Dan Ionescu a declarat că nu a intrat în posesia documentului, în vreme ce Laszlo Gyerko a declarat, într-un punct de vedere transmis în scris Comisiei, ulterior audierii sale, că a primit pe e –mail contra-raportul, la 10.12.2012, în ziua celei de-a doua prezentării în Plen a Raportului investigației. Referitor la etapa procedurală în care draftul Raportului este transmis de echipa de investigație către Direcția Juridică a Consiliului, Președintele Chirițoiu declară în cadrul audierilor că punctul de vedere al DJC este de regulă urmat de Plenul Consiliului, fiind rarisimă situația în care decizia Direcției Juridice referitoare la un raport să fie contrazisă de Plen. Complet diferit de declarația data de fostul Secretar General, care a spus membrilor Comisiei că Plenul a fost dintotdeauna suveran al deciziilor fiind frecventă situația în care Plenul contrazice punctul de vedere al DJC, acordându-se amenzi agenților economici investigați fără a exista avizul DJC care oricum e consultativ. În acest sens a exemplificat afirmând că și în 2019 aceste contradicții între DJC și Plen au fost numeroase.

16. Inadvertențele din declarații și afirmațiile contradictorii ale martorilor au fost de natură să întărească suspiciunile unor potențiale intervenții externe, atât în desfășurarea cât și în închiderea investigației cu soluția nesancționării băncilor. În acest sens, Nathaniel Cornoiu a avertizat în mod sistematic asupra pericolului ca includerea selectivă a probelor în raport precum și interpretarea părtinitoare a datelor (de exemplu clasificarea informațiilor transmise competitorilor în mailul lui Bogdan Mihoc ca nefiind secrete de serviciu deși adresa transmisă de Unicredit pe 6 ianuarie 2009 confirmă acest lucru) să fie consecința unei intervenții din afara Consiliului. Deși Bogdan Chirițoiu a negat că cineva din exteriorul Consiliului ar fi exercitat presiuni asupra sa pentru închiderea investigației, în cadrul audierilor, Secretarul General a declarat că a asistat la o discuție telefonică între Bogdan Chirițoiu și Radu Ghețea, în care acesta din urmă solicita închiderea investigației.

17. Așa cum a rezultat din afirmațiile martorilor, imediat după deschiderea anchetei parlamentare, în Consiliul Concurenței a început o anchetă internă, de intimidare a martorilor invitați la audieri. Membrii Comisiei economice, industriei și servicii au aflat în cadrul audierilor de ancheta deschisă de Structura de Securitate a Consiliului Concurenței, ce vizează identificarea modului în care, documente presupus a fi secrete, referitoare la investigație, au ajuns în posesia membrilor Comisiei, deși, în conformitate cu instrucțiunile referitoare la

secretul profesional, după cinci ani, orice încălcare a Legii concurenței se prescrie de drept. În aceste condiții, unul dintre martori a solicitat Comisiei economice permisiunea de a depune o cerere pe Legea nr.571/2004, privind avertizorul de securitate, apreciind că, deși nu a sustras niciodată un document secret de serviciu, se poate încadra în prevederile legii.

Conform declarațiilor lui Vasile Șeclaman, în Consiliul Concurenței au existat și alte evenimente ce lasă impresia că anumite informații se vor a fi ascunse. Este vorba despre întâlniri între angajații ce au fost citați să participe la audieri. Astfel, conform declarațiilor lui Vasile Șeclaman, într-una din vineri, după finalizarea programului, membrii componenți ai echipei de peer-review ar fi fost convocați de conducerea Consiliului, în vederea unei eventuale puneri de acord cu privire la declarațiile ce aveau să fie făcute în cadrul anchetei parlamentare.

Ancheta demarată de Structura de Securitate din Consiliul Concurenței, citarea fostului Secretar General și a șefei sale de cabinet pentru a fi cercetați precum și citarea lui Nathaniel Cornoiu cu privire la furnizarea în scris, într-un plic sigilat, a declarațiilor pe care le-a dat în cadrul anchetei parlamentare, într-o ședință secretă de audiere, sunt considerate de membrii Comisiei economice, industrii și servicii ca fiind acțiuni de intimidare a martorilor, menite să obstrucționeze ancheta. Membrii Comisiei consideră că o astfel de atitudine de sfidare a unei anchete parlamentare, prin intimidarea martorilor, este fără precedent și nu poate fi tolerată întrucât a afectat buna desfășurare a anchetei și aflarea adevărului.

18. În cadrul audierilor din ancheta parlamentară desfășurată pentru verificarea condițiilor în care s-a închis investigația efectuată de Consiliul Concurenței pe piața serviciilor bancare și interbancare din România, **membrii Comisiei economice, industrii și servicii au luat act de declarațiile făcute de martori, în care erau aduse acuzații grave referitoare la teme conexe obiectivelor anchetei.** Astfel, în audierea din data de 19 martie 2019, Lucian Isar a adus acuzații BNR referitoare la **o posibilă manipulare a dobânzilor la care se împrumută statul român, printr-un mecanism de tip suveică cu băncile comerciale, cu scopul de a genera profit pentru a-și putea justifica bonusurile acordate.** Astfel, băncile care participau la întâlnirile cu reprezentanții BNR discutau și stabileau la ce dobândă se împrumută statul român. Zilele următoare Ministerul de Finanțe organiza licitație iar băncile interesate se finanțau de la Banca

Centrală, prin operațiunii repo, la dobânzi mai mici decât dobânda la care urmau să împrumute statul roman. Diferența dintre dobânda la care împrumutau băncile statul roman și dobânda la care se împrumutau băncile de la BNR prin operațiuni repo se constituia în profit pentru bănci. Pentru a dovedi că această schema de intermediere a BNR a funcționat, Lucian Isar a precizat că anul de criză 2009, în care statul roman s-a împrumutat cu o dobândă neobișuit de mare (11%), a fost primul an în care BNR a raportat profit. În opinia lui Lucian Isar, scopul BNR era să genereze profit pentru a putea acorda bonusurile de performanță, iar pentru că regulamentele europene interzic BNR să finanțeze statul direct, a utilizat această suveică. De asemenea, membrii Comisiei economice au intrat în posesia unei alte informație extrem de grave făcută în cadrul audierii de Lucian Isar. Este vorba despre neutilizarea rezervei de aur, drept colateral la împrumutul pe care România l-a făcut la FMI, decizie ce ar fi redus costurile de finanțare de la 3.5% cât a fost dobânda medie, la 0.5, generându-se astfel o economie de circa 400 de milioane de euro, într-o perioadă de 4 ani. În opinia lui Lucian Isar, această economie ar fi ajutat România în perioada de criză, atunci când, pentru reducerea cheltuielilor bugetare, s-a decis tăierea pensiilor și salariilor. Întrucât obiectivele anchetei, așa cum au fost aprobate de Biroul Permanent prin Hotărârea nr 4/2019 nu permit verificarea veridicității acestor informații, membrii Comisiei nu pot decât să atragă atenția asupra acestor afirmații, semnalând faptul că, în cazul în care sunt reale, instituțiile abilitate ale statului trebuie să stabilească vinovații.

19. O altă informație conexasă anchetei, în posesia căreia Comisia economică industriei și servicii a ajuns, fără însă a avea atribuțiile legale de a cerceta veridicitatea ori de a putea propune eventuale sancțiuni, informație ce a rezultat din declarația fostului Secretar General al Consiliului Concurenței, domnul Vasile Șeclaman, **se referă la un număr de angajați fictiv la Consiliul Concurenței.** Conform declarațiilor sale, acești angajați figurează în organigrama instituției, sunt salariați lună de lună, însă nu vin la serviciu. Deși Comisia nu are competența de a se pronunța asupra acestor acuzații, obiectivele anchetei parlamentare fiind strict cele prevăzute la Art. 2 din Hotărârea Senatului nr.4/2019, membrii Comisiei economice, industriei și servicii vor sesiza organele competente în sensul clarificării acestor acuzații extrem de grave.

20. În cadrul audierilor desfășurate la data de 5 martie 2019 respectiv 12 martie 2019, din declarațiile susținute de Vasile Șeclaman, în calitate de fost Secretar General al Consiliului Concurenței, membrii Comisiei economice, industriei și servicii au aflat că **există și alte investigații asupra cărora planează suspiciuni privind modalitatea de gestionare a probelor**

și soluția de închidere fără amendarea agenților economici. Este vorba despre investigația desfășurată de Consiliul Concurenței pe piața combustibililor, investigație deschisă în anul 2005 și finalizată în anul 2015. Din datele furnizate de domnul Șeclaman în cadrul audierilor, există argumente care merită investigate, iar în acest sens membrii Comisiei economice industrii și servicii au transmis Consiliului Concurenței, prin adresele XX/150/13.03.2019 și XX/171/20.03.2019 solicitarea de a furniza date privind stadiul investigației respectiv raportul întocmit la finalizarea acesteia.

21. Din declarațiile făcute de fostul Secretar General, Vasile Șeclaman, și de Dan Ionescu, membru al Plenului Consiliului Concurenței, există suspiciuni privind legalitatea procedurilor de constituire a Colegiul Consultativ al Consiliului Concurenței. Astfel, Vasile Șeclaman a declarat în fața Comisiei că înființarea acestui Colegiu este ilegală, întrucât s-a făcut printr-o Hotărâre de Guvern dată de un Guvern ce fusese demis de Parlament cu trei zile în urmă, prin moțiuni de cenzură. Totodată, acea Hotărâre de Guvern nu era semnată de Ministrul Justiției și nici de Ministrul Finanțelor, Vasile Șeclaman considerând că astfel nu au fost respectate condițiile legale. Afirmările sale sunt susținute și completate de declarațiile făcute de Dan Ionescu despre constituirea Colegiului Consultativ.

Propuneri

1. Având în vedere concluziile formulate în urma desfășurării anchetei parlamentare, Comisia economică, industrii și servicii va înainta raportul către Biroul Permanent al Senatului, în vederea transmiterii acestuia către Președintele României, cu propunerea demiterii lui Bogdan Chirițoiu din funcția de Președinte al Consiliului Concurenței.

2. Având în vedere obiectivele anchetei parlamentare, prevăzute la Art.2 al Hotărârii Senatului nr.4/2019, **Comisia economică, industrii și servicii, nu are competența de a se pronunța în legătură cu veridicitatea acuzațiilor referitoare la existența unor angajați fictivi la Consiliul Concurenței. În sensul verificării acestor acuzații și aplicării eventualelor sancțiuni, Comisia economică, industrii și servicii a decis sesizarea Curții de conturi.**

3. Conform Art. 9, alin.(3) din Legea nr.96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, republicat, Comisiile de anchetă parlamentară pot cita orice persoană care lucrează în cadrul Guvernului sau în cadrul celorlalte organe ale administrației publice, acestea fiind obligate să se

prezintă în fața comisiei de anchetă parlamentară. Dat fiind refuzul sistematic al domnului senator Florin Cîțu de a participa, în calitate de fost trezorer al ING Bank, la audierile din cadrul anchetei parlamentare privind investigația derulată de Consiliul Concurenței pe piața serviciilor bancare și interbancare, **membrii Comisiei economice, industrii și servicii au decis să propună modificarea și completarea Legii 96/2006 în sensul sancționării persoanelor citate care refuză audierea.**

4. Conform Art.9, alin.(4) din Legea nr.96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, republicat, în cazul refuzului nemotivat de a răspunde solicitărilor comisiei de anchetă, aceasta poate propune conducătorului autorității sau instituției unde desfășoară activitatea persoana citată, în vederea aplicării în mod corespunzător a prevederilor regulamentelor de organizare și funcționare a instituției respective, sau poate propune sesizarea organelor de urmărire penală, pentru infracțiunea prevăzută de art.267 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare. Dat fiind refuzul repetat al domnului Nicolae Cintează, director al Direcției de Supraveghere a BNR, și al domnului Șerban Matei, director al Direcției Relații Internaționale a BNR, Comisia economică, industrii și servicii propune Biroului Permanent al Senatului să transmită o solicitare Guvernatorului Mugur Isărescu privind sancționarea corespunzătoare a celor doi angajați.

Președinte,

Secretar,

Senator Daniel Cătălin Zamfir

Senator Silvia Dinică